

וו ווו ווו ווו ווו ווו

המכון הישראלי לדמוקרטיה

דוח שנתי 2017/18

תוכן העניינים

4	דבר הנשיא ויו"ר הוועד המנהל
6	מחזקים את הדמוקרטיה הישראלית: יעדים ומודל השפעה
8	המפגש השביעי של המועצה המייעצת הבינלאומית
9	מאמצים כלל־מכוניים
19	המרכז לממשל וכלכלה
23	המרכז לערכים ולמוסדות דמוקרטיים
27	המרכז ללאום, דת ומדינה
31	המרכז לביטחון ודמוקרטיה
33	מרכז גוטמן לחקר דעת קהל ומדיניות
36	המכון במספרים
38	העושים במלאכה
39	המועצה המייעצת הבינלאומית
40	שותפים לעשייה
42	דוחות כספיים

דבר הנשיא ויו"ר הוועד המנהל

חוקתיים וערכיים הם הבסיס לקיומנו המשותף כאן. אסור להקל ראש בניסיונות להחליש מחויבות זו לטובת אינטרסים אישיים.

הדוח השנתי של המכון הישראלי לדמוקרטיה רואה אור בעיצומה של מערכת הבחירות לכנסת ה'21. אומנם הכנסת היוצאת כמעט מילאה את ימיה, ואף על פי כן בעיותיה של מדינת ישראל בתחום שיטת הממשל לא נפתרו. למעשה, ההפך הוא הנכון. בכנסת היוצאת ראינו כיצד שיקולי הישרדות פוליטית קואליציונית מכתיבים שוב ושוב את דרכי ההתמודדות עם סוגיות כבדות משקל. די אם נזכיר את הקפאת מתווה הכותל ואת משבר הגיר - שני נושאים בעלי חשיבות עצומה לקשר בינינו ובין יהדות התפוצות - ולמרות זאת בחרה ממשלת ישראל, משיקולי הישרדות, לקבל החלטות המנוגדות לעמדות של הרוב. הכנסת החדשה תצטרך אפוא לקדם שורת שינויים בתחום שיטת הממשל כדי לאפשר עריכת רפורמות חשובות ביותר לטובת החברה והכלכלה.

בבחירות 2019 נחשפנו לעוצמת ההדרה שאזרחי ישראל הערבים חווים באופן קבוע. המפלגות הגדולות התנערו מראש מן האפשרות של שילוב מפלגות ערביות בקואליציה עתידית ופגעו בכך - שוב - בסיכוי ליצור כאן חברה המעניקה לכל אזרחיה, בלא הבדל דת ולאום, שוויון הזדמנויות. אנו, במכון הישראלי לדמוקרטיה, חושבים שמדובר באחת ממשומותינו המרכזיות. התוכנית לייחסי יהודים-ערבים, יחד עם תוכניות אחרות במכון, פעלה רבות ליישום מוצלח של החלטה 922 ולמציאת מודל יישומי שיבטיח שילוב של אזרחים ערבים רבים יותר במוקדי קבלת החלטות. אנו נמשיך לעסוק בכך, בד בבד עם עיסוקנו בקידום השילוב

אנו גאים להגיש לעיוןך את הדוח השנתי של פעילות המכון הישראלי לדמוקרטיה בשנים 2017 ו'2018.

הדוח מציג הישגים בולטים ועשייה ענפה לקידום הדמוקרטיה הישראלית, לביסוסה ולהעצמתה. ככל שנה גם בשנתיים החולפות פעלנו במגוון תחומים, אבל שלא כמו בשנים קודמות, הפעם הרגשנו כי השנתיים האלה היו שנות מבחן לדמוקרטיה הישראלית ולשוחרי הערכים הדמוקרטיים בישראל.

התקפות על שלטון החוק, על גורמי אכיפת החוק, על המשטרה ועל הפרקליטות כמו אלו שהיינו עדים להן בשנתיים האחרונות לא ידענו בעבר. מבול של יוזמות חקיקה שתכליתן להפר את האיזון הרגיש שביחסים בין הדרג הנבחר לדרג הממונה ובין רשויות השלטון לערכי היסוד של המדינה - היהודית והדמוקרטית - יצרו אצלנו את התחושה שיש המבקשים לראות את מדינת ישראל עוברת שינוי קיצוני. חברה אינה יכולה להרשות לעצמה לשקוט על שמריה. שינויים הם כורח המציאות, ואנו מברכים על הנכונות לאתגר את המציאות. עם זה, אנו עושים כל שביכולתנו שההתפתחות תהיה חיובית ושהדרך שאנו פוסעים בה תלווה תמיד בשיח פתוח וסובלני.

בירור המושג "מדינה יהודית-דמוקרטית", על כל המשתמע והמתחייב ממנו, נמצא בראש מעיינינו. הערכים הדמוקרטיים שאנו מאמינים בהם, כמו גם הערכים השאובים מן המסורת היהודית, אינם מתירים לנו להשלים עם מצב שבו שלטון החוק מתערער ונתון בסימן שאלה. השוויון לפני החוק וחובת כולם, בכלל זה המחוקק, לעמוד בסטנדרטים

להשמיע את קולם המיוחד והחשוב. הבחירה שלהם להישאר איתנו היא עדות לעוצמתנו ולמחויבות של אנשינו לקידום הדמוקרטיה הישראלית. פרופ' קרמניצר הוביל במכון את העיסוק הנחוש בערכי השוויון ובמאבק בשחיתות והשמיע את קולו הציבורי בכל עת שנדרש לכך, בלא מורא ובלא משוא פנים. מחליפו בתפקיד, פרופ' יובל שני, דיקן הפקולטה למשפטים באוניברסיטה העברית לשעבר ויו"ר הוועדה לזכויות האדם באו"ם, ימשיך את העיסוק המחקרי בנושאים אלו וירחיב את המחקר בתחומים של דיני מלחמה, מחויבות למשפט הבינלאומי ודמוקרטיה בעידן מלחמות הסייבר.

בתקופת כהונתו של פרופ' שטרן כסגן נשיא התעצבה תוכנית המחקר העוסקת בשילוב חרדים בחברה, בכלכלה ובצה"ל והגיעה להישגים מרשימים. התוכנית לזכויות אדם והיהדות הפכה לעובדה קיימת, ופירוטיה כבר נראים בשיח ובהגות. מחליפתו של פרופ' שטרן בהנהלת המכון - פרופ' קרנית פלוג, נגידת בנק ישראל היוצאת - היא תוספת כוח משמעותית, והיא תאפשר לנו להעמיק את פעילותנו בנושאי כלכלה והתפקוד המבני של מוסדות השלטון. אנו מקדמים את פרופ' פלוג בברכה ומאחלים לה הצלחה רבה.

אנו מודים לכל שותפינו, בארץ ובעולם, ומבטיחים להמשיך בעשייתנו לטובת מדינת ישראל.

יוחנן פלסנר

אמיר אלשטיין

של חרדים ואוכלוסיות אחרות בחברה ובכלכלה, משום שמדינה אינה יכולה להיות דמוקרטית רק לקבוצות אזרחים מסוימות ולא לאחרות.

אנו רואים בתקופת הבחירות הזדמנות להניח על סדר היום את המלצות המדיניות של המכון בנושאים שונים ומגוונים. צוותי המחקר ויחידות המטה של המכון התגייסו למשימה, ובעבודה מאומצת הפקנו סדרת פרסומים ייחודית - "בחירות 2019" - שבה זיקקנו את המלצות המכון מתוך שלל מחקרי מדיניות שלנו בשנים האחרונות.

ב־2018 הקמנו את שער הדמוקרטיה הישראלית בשיתוף עם עיריית תל אביב-יפו - מיצג אורקולי ייחודי המחבר את האירועים המרכזיים בחיי המדינה למגילת העצמאות והקושר אותנו אליה מחדש. כ־70 אלף נשים, גברים וילדים ביקרו בשער במהלך חודשי פעילותו בתל אביב, ואנו גאים בו מאוד. תודתנו לקרן טאובי על תרומתה רבת החשיבות למיצג. המכון הישראלי לדמוקרטיה אינו מרבה בפעילויות מסוג זה, וההתנסות החיובית שלנו עם "שער הדמוקרטיה" מעודדת אותנו להמשיך לנסות לאתר הזדמנויות דומות בנושאים שאנו מרגישים שיכולה להיות לנו בהם תרומה ייחודית לשיח הציבורי. תחנותיו הבאות של שער הדמוקרטיה יהיו במרכזי מבקרים ברחבי הארץ, וכך תתאפשר חשיפה רחבה ומקיפה לתכנים שהוא מציג ולשיח שהוא מעורר.

הנהלת המכון ממשיכה להתרענן ולהתחדש בכוחות מצוינים, שיצטרפו למצעידים את המכון קדימה. בשנתיים האחרונות נפרדנו משני סגני הנשיא למחקר שלנו - פרופ' מרדכי קרמניצר ופרופ' ידידיה שטרן. אנו שמחים ששניהם נשארים עימנו כעמיתים בכירים ושהם יוסיפו

שומרים על הדמוקרטיה הישראלית

המכון הישראלי לדמוקרטיה מתמודד עם האתגרים הגדולים של
הדמוקרטיה הישראלית בארבעה תחומים מרכזיים:

משימות	זהות	חברה	ביטחון
בעיות מבנה ותפקוד מתמשכות במערכות השלטון והמשק מערערות את יציבות הממשל ומסכנות את יכולתה של ישראל להתמודד עם אתגרי חוץ ופנים מהותיים.	המתח בין הזהות הפרטיקולרית של המדינה כמדינה יהודית לבין היסודות האוניברסליים בזהותה כדמוקרטיה מחריף את השסעים בחברה ומערער את הלגיטימיות של ישראל כמדינת לאום דמוקרטית.	מגמות של התבדלות, אפליה והדרה של קבוצות בחברה הישראלית מאיימות על לכידותה וחוסנה וכן על מחויבותה לערכים המהותיים של הדמוקרטיה.	איום קיומי ביטחוני מתמיד, על שלל מופעיו, מערער את המחויבות של ההנהגה והחברה לשלטון החוק ולזכויות אדם.

כמענה לאתגרים אלו הציב לעצמו המכון הישראלי לדמוקרטיה שלושה יעדי-על:

ערכים ומשטר	ממשל וכלכלה	חברה
חיזוק התשתית הערכית והמוסדית של ישראל כמדינת לאום יהודית ודמוקרטית	שיפור התפקוד של מבני הממשל והמשק	טיפול שותפות וגיבוש מכנה משותף אזרחי בחברה הישראלית רבת הפנים

מודל ההשפעה

המכון הישראלי לדמוקרטיה מקדם את יעדיו באמצעות **השפעה על המדיניות, על החקיקה ועל השיח הציבורי** מתוך תפיסה ממלכתית אי-מפלגתית של טובת הכלל בישראל. לשיטת הפעולה של המכון לקידום יעדיו ארבעה שלבים:

1. ניתוח האתגר על בסיס מיפוי המצב הקיים והיועצות עם שותפי הטמעה בממשל
2. עריכת מחקרים
3. גיבוש המלצות ישימות להתמודדות עם האתגר
4. הפצת המלצות לקהלי היעד הרלוונטיים

במכון פועלים ארבעה מרכזי מחקר והשפעה

המרכז לערכים ולמוסדות דמוקרטיים

- ביצור מוסדותיה וערכיה הדמוקרטיים של המדינה, בדגש על היסודות ההומניסטיים של היהדות והיסודות הליברליים של הציונות;
- פיתוח דרכים לשילוב הערבים אזרחי ישראל בחברה ובמשק מתוך הכרה בייחודם;
- טיפוח מכנה משותף אזרחי בחברה הישראלית.

המרכז לממשל וכלכלה

- קידום רפורמות לחיזוק הדמוקרטיה הפרלמנטרית ולשיפור ויעול ההתנהלות של המערכת הפוליטית;
- צמצום הפערים וחיזוק הביטחון הכלכלי של כלל העובדים באמצעות קידום רפורמות במערכת יחסי העבודה והתאמתן לשוק העבודה העכשווי;
- קידום רפורמות לשיפור ההתנהלות של המגזר הציבורי, להפחתת הנטל הרגולטורי, לטיוב הרגולציה הקיימת ולצמצום ממדי השחיתות.

המרכז לביטחון ודמוקרטיה

- התוויית דרכים להתמודדות יעילה עם איומים ביטחוניים בד בבד עם שמירה על קיומה של חברה פתוחה, השומרת על זכויות האדם ושלטון החוק.

המרכז ללאום, דת ומדינה

- הסדרת היחסים בין יהדות לדמוקרטיה ובין דת למדינה;
- חידוש התשתית הרעיונית לציונות יהודית-דמוקרטית;
- פיתוח דרכים לשילוב החרדים בחברה ובמשק מתוך הכרה בייחודם;
- טיפוח מכנה משותף אזרחי בחברה הישראלית.

כנס המועצה המייעצת הבינלאומית (2017)
מימין לשמאל: נשיאת בית המשפט העליון (בדימוס) דורית ביניש, שופט בית המשפט העליון האמריקאי סטפן ברייר, שופטת בית המשפט העליון הקנדי רחלי סילברמן אבלה, פרופ' מרדכי קרמניצר

המפגש השביעי של המועצה המייעצת הבינלאומית

השתתפו (רשימה חלקית)

ברני מרכוס, יו"ר הוועד המנהל הבינלאומי של המכון
רחלי סילברמן אבלה, שופטת בית המשפט העליון הקנדי
פרופ' גרהרד קספר, נשיא אוניברסיטת סטנפורד לשעבר
דורית ביניש, נשיאת בית המשפט העליון לשעבר
אמיר אלשטיין, יו"ר הוועד המנהל של המכון
ד"ר ורד שלויהורביץ, חברת הוועד המנהל של המכון
אריאל וייס, מנכ"ל יד הנדיב
דונה דובינסקי, תורמת למכון
סלי מרידור, יו"ר הסוכנות היהודית לשעבר

על הכנס

הכנס נמשך ארבעה ימים ונעל בבית המשפט העליון של ארצות הברית. קיימנו שם פאנל בינלאומי בנושא תפקידו של בית המשפט העליון במדינה דמוקרטית. הנחה את הדיון: שופט בית המשפט העליון של ארצות הברית וחבר המועצה שלנו, השופט סטיבן ברייר. חברי הפאנל: שופטים מבתי משפט עליונים מרחבי העולם הדמוקרטי.

בספטמבר 2017 קיימנו את המפגש השביעי של המועצה המייעצת הבינלאומית של המכון הישראלי לדמוקרטיה. המפגש נערך באוניברסיטת ג'ון הופקינס, בולטימור, ארצות הברית.

המועצה המייעצת הבינלאומית של המכון הישראלי לדמוקרטיה מורכבת מאנשי ציבור ואקדמיה מובילים מהארץ ומהעולם ומתכנסת פעם בשנה וחצי כדי לדון באתגרים שראוי שהמכון הישראלי לדמוקרטיה יעסוק בהם באותה שנה וכדי לייעץ בדבר הדרך הטובה ביותר לעצב את סדר היום של המכון. בראש המועצה עומדים מזכיר המדינה לשעבר ג'ורג' שולץ ונשיא אוניברסיטת סטנפורד לשעבר פרופ' גרהרד קספר.

ב־2017 דנו חברי המועצה, יחד עם מומחי המכון, בכמה מהאתגרים המרכזיים של הדמוקרטיה הישראלית.

שניים מהם:

- אתגרי הביטחון החדשים בתחום הסייבר;
- האיזון העדין שהדמוקרטיות מבקשות לקיים בין מאבק בטרור ובין שמירה על שלטון החוק ודמוקרטיה חופשית.

מאמצים כלל-מכונים

ליבת הפעילות המחקרית, היישומית והתקשורתית של המכון בסוגיות העיקריות שעל סדר היום הציבורי קשורה כולה לשאלת הזהות והלאומיות הישראלית ולשאלת מעמדם של הערכים והמוסדות הדמוקרטיים והשמירה עליהם. באופן בלתי נמנע ההכרעה בשאלות אלו קשורה קשר הדוק למאפייני המשטר בישראל.

כדי להתמודד עם הסוגיות הרבות והמורכבות שהמציאות הישראלית מביאה אל סף דלתנו חוברים חוקרי המכון מתחומי המחקר והידע השונים לעבודה משותפת. היעד העליון הוא הצגת תמונה כוללת ורב-ממדית של כל סוגיה שעל סדר היום הישראלי. בדיקת הסוגיות השונות ממגוון נקודות מבט מאפשרת לנו להציג גישה כוללת, מעמיקה ומאוזנת ולכלול בה שלוש נקודות מבט – מוסדית, משפטית וערכית.

Report on Major Activities in 2018

Agenda for 2019 and Beyond

The Israel Democracy Institute

כנס "70 שנות דמוקרטיה בתנועה" של המכון והעיתון מקור ראשון (2018)
שרת המשפטים איילת שקד והעיתונאית אורלי גולדקלוג

כנס "70 שנות דמוקרטיה בתנועה" (2018)
נשיא המדינה, ראובן (רובי) ריבלין

חוק הלאום

רקע

ב־2018 אישרה הכנסת את חוק יסוד: ישראל מדינת הלאום של העם היהודי. החוק בגרסתו הראשונה הוגש כבר ב־2011, אך חקיקתו הושלמה רק כעת, לאחר שעבר שינויים וגלגולים רבים. הנוסח שהכנסת ה־20 דנה בו בתחילת הליך החקיקה הפר את האיזון שבין שני ערכי היסוד של המדינה – יהודית ודמוקרטית – וביקש לקבוע שיהדותה של המדינה גוברת על ערכי הדמוקרטיים. מציעי החוק אף סירבו לקבוע את השוויון כעקרון יסוד באופייה של המדינה. לחוק כזה, אילו התקבל בנוסחו הראשון, היו יכולות להיות השלכות מרחיקות לכת על החברה הישראלית.

מהי עמדתנו?

המכון הישראלי לדמוקרטיה רואה חשיבות רבה בהגדרתה של מדינת ישראל מדינה יהודית ודמוקרטית. אנו סבורים כי רק לעם היהודי הזכות להגדרה לאומית בישראל. בה בעת אנו חושבים שיש לקבוע בכל מסמכי היסוד של המדינה ערכי יסוד דמוקרטיים ואת המחויבות אליהם – ובראשם ערך השוויון לכלל אזרחי ישראל, כולל המיעוטים. אנו סבורים כי מגילת העצמאות היא שצריכה להיות המצפן בכל חקיקה כזאת.

מה עשינו בנושא?

- **גיבשנו הצעה חלופית, מאוזנת יותר.** הצעתנו מבקשת לחוקק את מגילת העצמאות כפרק א של חוק יסוד: אופייה ומהותה של מדינת ישראל ואת סעיפי חוק הלאום הרלוונטיים כפרק ב. אנו סבורים שיש לתת בחוק מעמד שווה לערכים היהודיים והדמוקרטיים ולהוסיף את המחויבות לשוויון כרכיב מרכזי בחוק.
- את החלופה שלנו, המתבססת בין השאר על הצעת המכון ל"חוקה בהסכמה" – שגובשה כבר ב־2005, בעקבות דיונים מעמיקים בראשות נשיא בית המשפט העליון בדימוס השופט מאיר שמגר – הגשנו לחברי הכנסת מכל סיעות הבית, לראש הממשלה ולנשיא המדינה. עשינו מאמצים גדולים לקדמה הן בכנסת והן בדעת הקהל הישראלית.
- לקראת הדיונים בחוק בוועדה המיוחדת בכנסת שדנה גיבשו חוקרי התוכנית להגנה על ערכים דמוקרטיים **חוות דעת מקצועית בעניין הקשיים המשפטיים והמהותיים שבהצעת החוק בנוסחה המקורי.** נשיא המכון, סגני וחוקרי המכון הופיעו לפני הוועדה בדיונים והציגו את עמדת המכון.
- הופענו פעמים רבות בתקשורת כדי לקדם את הצעת המכון. סרטון שיצרנו לרשתות החברתיות זכה לעשרות אלפי צפיות ושיתופים.

כנס שבעים שנות מדינת לאום יהודית
חוקרי המכון, פרופ' ידידיה שטרן וד"ר שוקי פרידמן

כנס המיעוט הערבי ומדינת לאום יהודית (2017)
ח"כ בני בגין (הליכוד)

בפיתוח התיישבות יהודית ערך לאומי ותפעל על מנת לקדם ולעודד הקמה וביסוס שלה". לדעתנו, גם הניסוח החדש בעייתי, משום שהוא מכשיר אפליה והדרה של אזרחים ערבים.

- סעיף נוסף שהערנו עליו הוא הסעיף שעניינו מעמד השפה הערבית. לתפיסתנו, בחוק המגדיר זכות לאומית במדינת ישראל לבני העם היהודי בלבד יש לגלות משנה רגישות לכל היבט הנוגע למיעוט הגדול ביותר שחי כאן וזכאי ליהנות מכל הזכויות שזכאי להן כל אזרח. הורדת השפה הערבית ממעמד רשמי למעמד מיוחד, שמשמעותו אינה ברורה, היא פגיעה בלתי מוצדקת במיעוט הערבי.

ומה הלאה?

לקראת הבחירות לכנסת ה-21 פרסמנו את הצעת חוק יסוד: מבוא לחוקה שעיקרה – חקיקת מגילת העצמאות כחוק יסוד. ההצעה תעגן את מעמדה החוקתי של מגילת העצמאות, מתוך תקווה וכוונה שבבוא העת היא תשמש מבוא לחוקה שלמה שמדינת ישראל חסרה אותה כל כך. מגילת העצמאות היא מסמך ייחודי, שחוצר בשעה דרמטית, והיא נהנתה מההסכמה הרחבה שגובשה סביבה בעת חתימתה ועד היום. המגילה מביאה לידי ביטוי באופן הרמוני את ייחודנו כעם יהודי, שזכות אבות לו בארץ, ודווקא משום כך חשוב שהיא מביאה לידי ביטוי את מחויבותנו הבלתי מתפשרת – כמדינה – לשוויון זכויות, לחירויות הפרט ולמיעוטים החיים כאן.

מה המצב עכשיו?

- החוק אושר בקריאה שלישית ונכנס בסוף כנס הקיץ 2018 לספר החוקים של מדינת ישראל. עם זה, גם הוא חסר ויש בו רכיבים בעייתיים. משום כך הוא לא הצליח לגבש סביבו רוב של 80-90 חברי כנסת, כפי שראוי היה לחוק המגדיר את אופייה של המדינה.
- הדיון הציבורי והמקצועי שהתעורר בעקבות העמדה שלנו ושל ארגוני חברה אזרחית נוספים הציף את ההכרח שבשמירה על האיזון בין שני ערכי היסוד של מדינת ישראל – יהודית ודמוקרטית – ואת הבעייתיות שבהצבת חוק הלאום כחוק עליון מעל כל חקיקת יסוד אחרת. הדרישה לכלול את סעיף השוויון, כפי שהופיעה בהצעה שלנו, נשמעה מפי חברי כנסת רבים, מן הקואליציה ומן האופוזיציה.
- בעקבות הביקורת על סעיף עליונות חוק הלאום על פני כל חקיקה אחרת הוסר הסעיף מהנוסח שעלה להצבעה. יחד איתו הוסרה לדאבונו מסעיף המטרה גם הגדרתה של מדינת ישראל מדינה יהודית דמוקרטית ברוח עקרונות מגילת העצמאות.
- עוד סעיף שמתחנו עליו ביקורת הוא סעיף ההתיישבות, שלפיו "המדינה רשאית לאפשר לקהילה, לרבות בני דת אחת או בני לאום אחד, לקיים התיישבות קהילתית נפרדת". מדובר בסעיף שלמעשה נועד לאפשר התיישבות ליהודים בלבד, ובשל כך היווה פגיעה חמורה בשוויון. מחאה חריפה של ארגוני החברה האזרחית וגורמי המקצוע, ובכללה אפילו מכתב הסתייגות חריג מנשיא המדינה לחברי הכנסת, הובילה לשינוי בנוסח הסעיף, והיום הוא אומר ש"המדינה רואה

הגנה על שלטון החוק ומאבק בחקיקה אנטי־דמוקרטית

רקע

בשנתיים החולפות עלו על שולחן הכנסת הצעות רבות שפוגעות באופייה הדמוקרטי של המדינה ובשלטון החוק:

1. ניסיונות לצמצם את הסמכויות ואת המעמד של שומרי הסף כך שתיפגע יכולתם לשמור על האינטרס הציבורי;
2. ניסיונות לפגוע בבית המשפט העליון;
3. ניסיונות לפגוע בערכים כגון חופש הביטוי והשוויון ולהגביל אותם באמצעות הצרת צעדיהם של גורמים בחברה האזרחית שמפעילות ביקורתית כלפי מדיניות הממשלה;
4. ניסיונות לפגוע באמצעי התקשורת, בייחוד בשידור הציבורי;
5. ניסיונות לפגוע במיעוט הערבי באמצעות הצעות חוק פוגעניות.

- **פגיעה באיזון שבין שלוש רשויות השלטון.** מדובר בניסיונות לשנות את הרכב הוועדה לבחירת שופטים, לקיים שימועים לשופטים ולחוקק את "פסקת ההתגברות" (שתכליתה לאפשר לכנסת לגבור על פסיקות של בית המשפט). פסקת ההתגברות, אם תתקבל,

- תשנה דרמטית את האיזון שבין שלוש רשויות השלטון. הרוב הקואליציוני בכנסת יקבל כוח בלתי מוגבל שיאפשר לו לחוקק גם בניגוד לפסיקות בית המשפט העליון ולחוקי יסוד קודמים. במבנה המשטר הישראלי, שבו אין בלמים אחרים על חקיקת הרוב בכנסת פרט לבלמים שמציב בית המשפט העליון, מדובר במהפכה מסוכנת הטומנת בחובה פוטנציאל לפגיעה ממשית בזכויות המיעוט.
- פגיעה בחופש הביטוי.** הצעות כגון הצעת חוק "נאמנות בתרבות" ביקשו לפגוע בחופש היצירה ולמנוע מימון מיצירות וממוסדות תרבות בנימוק שהן שוללות את קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית. הצעות אלו בעייתיות מכמה סיבות: ראשית, חופש הביטוי וחופש היצירה הם רכיבי חיוני בדמוקרטיה חופשית ובריאה. שנית, עמימות ההגדרה "שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית" משאירה מקום לפרשנות סובייקטיבית ופוליטית של המושג "ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית". שלישית, זוהי אולי הבעיה החריפה ביותר, ההצעות ניסו לתת כוח רב מדי לגורמים פוליטיים בהחלטה על שלילת מימון על חשבון גורמי מקצוע בלתי תלויים.
- פגיעה בחברה האזרחית.** מדובר בהצעות שמקצתן אף הצליחו להיכנס לספר החוקים, בהן חוק "שוברים שתיקה", חוק העמותות והחמרת חוק החרם.

שולחן עגול בנושא חופש הביטוי (2018)
עו"ד עדנה הראל-פישר, חוקרת במכון

שולחן עגול בנושא פופליזם ומשבר הדמוקרטיה (2018)
עו"ד אלונה וינוגרד, פרופ' יובל שני ועו"ד רן נזרי, משנה ליועץ המשפטי לממשלה

מה עשינו בנושא?

- **כתבנו לכל הצעות החוק שהוגשו את חוות הדעת שלנו והצגנו בדיוני הוועדות את הקשיים והבעיות.** במקומות שחשבנו שנוכח להציע דרך אחרת - עשינו גם את זה. שלחנו את חוות הדעת לכלל גורמי המקצוע וחברי הכנסת הרלוונטיים, כמו גם לארגונים שותפים בעלי עניין. האתגר הגדול היה להראות לחברי הכנסת ולציבור כולו שלא מדובר בכל פעם בהצעה יחידה שעומדת בפני עצמה, אלא בהצעות המהוות חלק ממארג שלם בעייתי ורחב.
- **העשרנו את השיח הציבורי בעובדות** שחשיפתן אפשרה דיון מעמיק יותר על סמך עובדות ומציאות. לדוגמה, הראינו כי עד כה פסל בית המשפט העליון חוקים ב־18 מקרים בלבד וכי סקרי דעת קהל מלמדים ששיעור נותני האמון בבית המשפט גבוה בהרבה משיעור נותני האמון במערכת הפוליטית.
- **ערכנו מחקר משווה** שבדק את מנגנוני האיזון והביקורת על הרשות המחוקקת בדמוקרטיות פרלמנטריות. הראינו כי במדינות שונות קיימים מנגנונים מגוונים לאיזון בין רשויות השלטון, למשל: יותר מבית נבחרים אחד, נשיא שמחזיק בסמכות לפסול חקיקה, שיטת בחירות אזורית. בישראל, לעומת זאת, אין שום מנגנון ביקורת למעט סמכות בית המשפט לפסול חוקים.
- **נפגשנו עם גורמים רבים** במערכת הפוליטית ומחוצה לה והתרענו על הסכנות שביוזמות החקיקה הלא־דמוקרטיות.

מהי עמדתנו?

- הדמוקרטיה הישראלית עדיין מתעצבת. בהיעדר חוקה, לכל מהלך שהכנסת מובילה, ודאי מהלכים שיש בהם שינוי בחוקי היסוד, יש השלכות על חיינו הציבוריים ועל דמותנו כחברה. רצף ההצעות, שכל אחת מהן בעייתית כשלעצמה, מחולל תהליך של הידרדרות. עלינו, האזרחים, לעמוד על המשמר ולדחות כל סוג של חקיקה אנטי־דמוקרטית. באותה נשימה עלינו למנוע הכתבת השיח הציבורי על ידי גורמים קיצוניים.
- **יש לשריין את חוקי היסוד** ולא להתיר שינויים אלא ברוב הגדול מרוב קואליציוני רגיל - כדי לבלום שינויים תכופים בכללי המשחק הדמוקרטי.
- **יש להתנגד להצעות פרסונליות ואחרות**, דוגמת החוק הצרפתי וחוק ההמלצות, המבקשות להחליש את גורמי אכיפת החוק.
- **אנו מתנגדים לכל קיצוץ בסמכויות בית המשפט העליון.** יתרה מזו, אנו ממליצים לכנסת לעגן בחקיקה את סמכות בית המשפט העליון לפסול חוקים העומדים בסתירה לחוקי היסוד.
- **אנו סבורים כי אין לנקוט צעדים המצרים את החופש של החברה האזרחית.** במקרים חריגים שמתעורר בהם חשש לביטחון המדינה או לחיילי צה"ל יש לטפל פרטנית באמצעות החקיקה הקיימת.
- **אנו גורסים כי על מדינת ישראל להתחייב לשוויון מלא לכל אזרחיה**, בכללם כמוכן אזרחי ישראל הערבים, ולגלות רגישות להצעות חוק שעלולות לפגוע בהם.

כנס אלי הורביץ לכלכלה וחברה 2018
ראש אגף התקציבים במשרד האוצר, שאול מרידור

כנס "מעמד הכנסות ונבחרים ציבור" (2017)
שר התיירות, יריב לוין

שולחן עגול בנושא מינוי בכירים בשירות המדינה (2017)
מנכ"ל משרד הבריאות, משה בר סימן טוב, ומנכ"לית משרד המשפטים, עו"ד אמי פלמור

ומה הלאה?

צמצום החקיקה האנטי־דמוקרטית יושג בעיקר באמצעות כינון חוקה, כזאת שתתבסס על מגילת העצמאות ועל המקובל בדמוקרטיה ליברליות מערביות, ומתוך התאמה למאפייניה הייחודיים של מדינת ישראל. אנו נמשיך לקדם את הצעת המכון ל"חוקה בהסכמה" בתקווה שנמצא שותפים לדרך במערכת הפוליטית.

עד לכינון חוקה מלאה נמשיך לנסות לקדם חקיקת פרקים מתוך החוקה, ובהם הפרק "מבוא לחוקה: מגילת העצמאות", חוק־יסוד: החקיקה וחוק־יסוד: השפיטה ומגילת זכויות אדם מלאה. בה בעת נמשיך לעבוד מול חברי הכנסת בכל פעם שתעלה הצעת חוק שפוגעת באחד מערכי היסוד של הדמוקרטיה.

- **כינוסנו לשולחנות עגולים את מקבלי ההחלטות ואת הגורמים הרלוונטיים.** שני שולחנות עגולים התמקדו בחקיקה הנוגעת למוסדות תרבות (דיון אחד התקיים במסגרת כנס שדרות לחברה וכלכלה והדיון השני במסגרת פסטיבל ישראל). השתתפו בדיונים: יו"ר המועצה הישראלית לתרבות במשרד התרבות, יגאל עמדי; אחראית תחום תרבות במפעל הפיס, דולין מלניק; הקולנוענית והבמאית מייסלון חמוד; חבר המועצה לתרבות ואומנות במשרד התרבות ויו"ר הוועדה הבינלאומית, יגאל חירמולד; ומנהל קרן הקולנוע הישראלי, כתרי שחורי.
- **דיברנו וכתבנו באמצעי התקשורת והפקנו סרטוני וידאו שהופצו ברשתות החברתיות. סרטון שיצרנו יחד עם אומנים ידועים זכה למאות אלפי צפיות ושיתופים במדינות השונות** והיה גורם משמעותי בגיבוש ההתנגדות הציבורית לחוק "נאמנות בתרבות".

מה המצב עכשיו?

רבות מההצעות שעלו בשנתיים האחרונות רוכזו משמעותית או שלא הגיעו לשלבי חקיקה סופיים. גרמו לכך התנגדות רחבה בציבור והתנגדות של ארגונים שמבינים את משמעות החקיקה והצליחו לשכנע חברי כנסת שלא להתקדם בתהליך. לצד ההצלחות האלה צריך להודות שיש גם לא מעט הצעות שאושרו, דוגמת חוק החרם, חוק העמותות וחוק "שוברים שתיקה".

שולחן עגול בנושא מינוי בכירים בשירות הציבורי (2017)
חברי הכנסת רועי פולקמן (כולנו) ויעל גרמן (יש עתיד)

כנס אלי הורביץ לכלכלה וחברה 2018
מנכ"ל משרד ראש הממשלה אלי גרונר (מימין) ויוחנן פלסנר

המתח הגובר בין דרג נבחר לדרג ממונה

רקע

מאז קום המדינה התקבע בישראל מודל של שירות ציבורי מקצועי, דומה למודל הבריטי. לפי המודל הזה, השר הוא קובע המדיניות, והפקידות המקצועית והעצמאית מסייעת לו להוציא לפועל את מדיניותו במסגרת החוק. **בשנים האחרונות אנו עדים לניסיונות רבים לשנות את המודל הזה, כלומר לכרסם בעצמאות ובמקצועיות של שירות המדינה ולהעמיק את הפוליטיזציה שלו.** דוגמאות: הניסיונות למנות נציב שירות מדינה בלתי מתאים, החלטת הממשלה למנות בלי מכרז משנים למנכ"לים במשרדי ממשלה והצעת "חוק היועמ"שים", שמבקשת להגדיל את ההשפעה הפוליטית על מינוי יועצים משפטיים במשרדי הממשלה.

בנובמבר 2018 התחדד הוויכוח על מקומו של הדרג המקצועי והיחסים בינו ובין הדרג הפוליטי, לאחר שלראשונה מאז כינונה פסלה הוועדה המייעצת למינוי בכירים מועמד לתפקיד מפכ"ל המשטרה שהביא לאישורה השר לביטחון הפנים. כמה מחברי הכנסת וחברי הממשלה הודיעו שיפעלו לבטל את הוועדה ולשנות את הליך המינוי כך שהוא יאפשר לשר להביא לממשלה מועמדים ללא הליך בחינה כלשהו.

מהי עמדתנו?

עמדתנו - הנתמכת במחקרים (האחרון שבהם - **אפקטיביות הממשלה במבט בינלאומי משווה**, מאת פרופ' מומי דהן, 2016) - **היא שריבוי מינויים פוליטיים פוגע באפקטיביות של השירות הציבורי.** אנו סבורים כי יש לשמור על מעמדם של שומרי הסף בהיותם גורם מאזן ובהיותם אמונים על כך שמדיניות הדרג הפוליטי מתרחשת במסגרת החוק וכללי המינהל התקין.

את עמדתנו זו תיקפנו במחקר משווה שעסק בכלל המינויים הבכירים בשירות המדינה, במשרות האמון ובדרכי המינוי השונות. פרק מיוחד במחקר הוקדש להליכי המינוי של נציב שירות המדינה, ובעקבותיו אנו ממליצים להעביר את הליכי הבחירה לוועדת איתור מקצועית שהמלצתה תאושר בידי הממשלה.

באשר לעבודת הוועדה למינוי בכירים - בחנו את כלל המינויים שהובאו לאישור הוועדה מאז הקמתה והראינו כי מתוך 41 מינויים שהובאו לפניה 40 אושרו ורק אחד נפסל, כך שהטענה שהוועדה מונעת מהממשלה למנות מועמדים כרצונה אינה נתמכת על ידי העובדות בשטח. אנו סבורים שנוהלי העבודה של הוועדה למינוי בכירים ראויים כפי שהם. גם אם יש רצון לשנות את הליך המינוי של המשרות

שולחן עגול בנושא הוועדה למינוי בכירים (2018)
ח"כ קארין אלהרר (יש עתיד) ופרופ' ידידיה שטרן

טקס הענקת אות הפרלמנטר המצטיין 2017 בכנסת
ח"כ יאיר לפיד (יש עתיד) ושר האוצר משה כחלון

נציב שירות המדינה לשעבר, עו"ד משה דיין; והיושב ראש הקודם של הוועדה, השופט (בדימוס) יעקב טירקל.

- **פעלנו בשיתוף פעולה** עם ממלא מקום נציב שירות המדינה, אודי פראוור, ועם צוותים שונים בנציבות שירות המדינה לקידום נושאים מקצועיים הקשורים לעבודת הנציבות, בהם: שיפור ההון האנושי, פיתוח אתוס מקצועי לעובדי שירות המדינה ודרכים לשילוב אוכלוסיות מגוונות ככל האפשר בשירות המדינה.

- **נשיא המכון, יוחנן פלסנר וחוקר המכון, ד"ר אסף שפירא, הופיעו לפני הוועדה למינוי נציב שירות המדינה**, בראשות השופט חנן אפרתי, והציגו את חוות הדעת המקצועית שלנו ואת הצורך לתקן את הליך הבחירה כך שיובטח שבסופו ייבחר מועמד בעל כישורים מתאימים.

- **הופענו בדיוני הכנסת** שעסקו בהצעות החוק להחלשת שומרי הסף, ובראשן הצעת "חוק היועמ"שים".

- **חוקרי המכון כתבו** מאמרי דעה רבים **והתראינו** באמצעי התקשורת השונים.

- **פעלנו** לקידום ההתייעלות בשירות הציבורי, להפחתת הנטל הבירוקרטי ולשיפור שיטות העבודה בעזרת שילוב כלים מהכלכלה ההתנהגותית.

הבכירות הללו, אין להוציא אותו לפועל בעיצומו של תהליך המינוי, שכן ביצוע השינוי בדרך המינוי צריך להיות חסר פניות; עליו להיעשות בזמן שלא מתקיימים דיונים לגופו של אדם מסוים.

מה עשינו בנושא?

- **כתבנו חוות דעת** אחדות ומסרנו אותן לשרים, חברי הכנסת, חברי הוועדה המייעצת למינויים בכירים וגורמים אחרים. חוות הדעת עסקו בכל אחת מן היוזמות והמליצו על דרכי תיקון במקומות שחשבנו שנוכח לעשות כן. מחקר המדיניות שכתבנו בנושא הליך מינוי נציב שירות המדינה צורף לעתירה בנושא שהגישו גופי חברה אזרחית לבג"ץ.

- **בסוף יולי 2017 קיימנו במכון דיון בכירים בנושא מינוי בכירים בשירות המדינה.** בדיון השתתפו (רשימה חלקית): חברי הכנסת יעל גרמן (יש עתיד) ורועי פולקמן (כולנו); מנכ"ל משרד הבריאות, משה בר סימן טוב; מנכ"לית משרד המשפטים, עו"ד אמי פלמור; ומנהל רשות החברות הממשלתיות, אורי יוגב. בהמשך כינסנו דיונים נוספים שהתמקדו בוועדה המייעצת למינויים בכירים. השתתפו:

כנס "מעמד הכנסת ונבחר הציבור" של המכון והעיתון מקור ראשון (2017)
יוחנן פלסנר ושרת המשפטים איילת שקד

כנס פריימריז פתוחים (2017)
ד"ר עופר קניג, חוקר במכון

כנס של המרכז לביטחון ודמוקרטיה (2018)
היועץ המשפטי לממשלה, ד"ר אביחי מנדלבליט

ומה הלאה?

- במהלך 2019 נשלים את מחקר המדיניות וההמלצות שלנו להסדרת המתח שבין הדרג המקצועי לדרג הנבחר ונפעל לקידומן של ההמלצות מול מקבלי ההחלטות.
- חוקרי המכון ימשיכו להופיע לפני ועדות הכנסת ולהיפגש עם מקבלי ההחלטות במטרה לנסות למנוע את המשך המגמה לפגוע במעמדם של שומרי הסף ולקעקע את עצמאותם.
- נפעל, בשיתוף פעולה עם נציגי שירות המדינה וצוות הנציבות, להשלמת הפעולות שהתחלנו בהן ב־2018: קידום הרפורמה בניהול ההון האנושי של עובדי שירות המדינה ושילוב אוכלוסיות מגוונות ככל האפשר במערך שירות המדינה.

מה המצב עכשיו?

- הצעת "חוק היועם" שים" נדונה בכנסת עד לפיזור לבחירות ועוררה התנגדות רבה גם בקרב חברי הקואליציה. הצענו לחברי הוועדה לשקול מתווה של ועדת איתור עצמאית, שבה לעמדת השר יש משקל רב, אך לא בלעדי.
- בספטמבר 2018 אישרה הממשלה את מינויו של פרופ' דניאל הרשקוביץ לנציב שירות המדינה. מינויו הראוי הוא ההוכחה לכך שפעילותנו, כמו גם פעילותם של גופים אזרחיים נוספים, הצליחה להביא לעצירת מינוי לא ראוי ולא מתאים לתפקיד החשוב והמשמעותי הזה.

בפתח שער הדמוקרטיה הישראלית (2018)
יוחנן פלסנר וח"כ יאיר לפיד (יש עתיד)

טקס פתיחת שער הדמוקרטיה הישראלית (2018)
מימין לשמאל: ראש עיריית תל אביב-יפו רון חולדאי, יו"ר הכנסת ח"כ יואל (יולי)
אדלשטיין, אמיר אלשטיין, שון טובי, יוחנן פלסנר

שער הדמוקרטיה הישראלית

מאז פתיחת השער למבקרים ועד לסוף שנת 2018 ביקרו בו מעל 65 אלף איש - הציבור הרחב, קבוצות של תלמידי בתי ספר ומכינוות, נבחרי ציבור ואנשי כוחות הביטחון. בערבי הקיץ שימש השער נקודת מפגש לדיונים בין אנשים מכל גוני הקשת של החברה הישראלית.

דוגמאות לאירועים שהתקיימו: מפגש בין ח"כ איתן כבל (המחנה הציוני) והקומיקאי נדב אבוקסיס בנושא פוליטיקה והומור; מפגש בהשתתפות הבמאים דוד דרעי ורמה בורשטיין בנושא ייצוג הפריפריה החברתית ביצירה הישראלית; העיתונאים עקיבא נוביק, חיים לוינסון ועמיחי אתאלי סיכמו את כנס הקיץ של הכנסת; האלופה (מיל") אורנה ברביבאי, ד"ר גלעד מלאך והעיתונאי ד"ר אבישי בן חיים דנו בנושא שילוב חרדים בצבא; העיתונאים ינון מגל ואורי משגב דנו בקשר שבין פוליטיקה ותקשורת.

ביום העצמאות ה-70 השיק המכון הישראלי לדמוקרטיה יחד עם עיריית תל אביב-יפו ובסיוע תרומתה של קרן טאובי את שער הדמוקרטיה הישראלית. **שער הדמוקרטיה הוא מיזם ייחודי מסוגו. מטרתו: לחזק את ההזדהות של הציבורי הישראלי עם מגילת העצמאות ועם ערכי הליבה שהיא מייצגת.**

השער נבנה כהיכל מוקף קשתות, המסמלות את המורכבות והרב-גוניות של החברה הישראלית. על הקשתות מוטבעים ציטוטים נבחרים ממגילת העצמאות, שהיא הטקסט המכונן של מדינת ישראל המבטא את הערכים והיסודות שעליהם היא מושתתת כמדינה יהודית ודמוקרטית.

השער נחנך במעמד יו"ר הכנסת יואל (יולי) אדלשטיין, ראש עיריית תל אביב-יפו רון חולדאי ונשיא המכון יוחנן פלסנר.

המרכז לממשל וכלכלה

סגן נשיא אחראי: פרופ' ידידיה שטרן
מנהלת המרכז: דפנה אבירס-ניצן

המרכז לממשל וכלכלה שם לו למטרה לטפל באתגרי היסוד של מערכות הממשל, הפוליטיקה והכלכלה בישראל. תכלית הפעולות של המרכז: שיפור התפקוד והיעילות של מערכות אלו בד בבד עם חיזוק האמון בשיטה הדמוקרטית, הגברת ההשתתפות הפוליטית, ביסוס שוויון ההזדמנויות והעצמת השוויון הפוליטי והחירות האזרחית לרווחת הכלל והפרט.

תוכניות המרכז:

רפורמות פוליטיות

ראש התוכנית: ד"ר אסף שפירא

רפורמות בשוק העבודה

ראש התוכנית:
פרופ' יותם מרגלית

רפורמות בשירות המדינה

ראש התוכנית:
דפנה אבירס-ניצן

כנס אלי הורביץ לכלכלה וחברה 2018
חן ליכטנשטיין, מנכ"ל אדמה פתרונות לחקלאות בע"מ וחבר הוועד המנהל של המכון

כנס אלי הורביץ לכלכלה וחברה 2017
נגידת בנק ישראל, ד"ר קרנית פלוג

מפעילות המרכז

- "הענקת האות מביאה למסקנה שאפשר להגיע גם להכרה וגם להישגים ללא קללות, בריונות וצרחות". אשר לרפורמה בעבודת הכנסת אמר אדלשטיין: "אנחנו בצומת דרכים בכל הנוגע לרפורמות, ומה שצריך להנחות אותנו בתחום הזה הוא לשמור על האיזונים ולצפות את ההשלכות של יחסי הכנסת והממשלה כתוצאה מהרפורמות".
- בסוגיית צמצום הרגולציה הראינו כי הרגולציה המכבידה היא אחת הסיבות, אם כי לא היחידה, שהובילו להידרדרותה של ישראל בעשור האחרון ביותר מ-25 מקומות במדד הבנק העולמי לנוחות עשיית עסקים (Doing Business). למדנו את המדד היטב ואיתרנו את נקודות החולשה העיקריות של ישראל. **נפגשנו עם גורמי ממשל כדי לקדם את ההמלצות שניסחנו בעקבות ניתוח המדד ורתמנו שותפים רבים לנושא, בראשם החשב הכללי ויו"ר שדולת התעשייה והשדולה למלחמה בבירוקרטיה, ח"כ רועי פולקמן (כולנו). את פירות העבודה ראינו כמעט מייד, כאשר במדד הבא טיפסה ישראל 5 מקומות והגיעה למקום ה-49 (מתוך 190 מדינות).**

- ב-2018 ראה אור המחקר **שימועים נושאים בוועדות הכנסת: סקירה והמלצות**. המסמך מציע מודל חדש לקיום דיונים בוועדות הכנסת שיספר ויטיב את הדיונים בוועדות ויגביר את כלי הפיקוח העומדים לרשות הכנסת. ביולי הקימה הכנסת ועדת חקירה פרלמנטרית בראשות ח"כ איתן כבל (המחנה הציוני) **לבדיקת התנהלות המערכת הפיננסית בהסדרי אשראי ללווים עסקיים גדולים**. ח"כ כבל אימץ את המודל שהצענו לניהול דיוני שימוע בעבודת הוועדה. הדיונים בשיטה זו נחלו הצלחה רבה והוכיחו כי מודל השימועים הוא כלי אפקטיבי לשיפור עבודת הפיקוח של הכנסת.
- **ביולי 2018 הענקנו את אות הפרלמנטר המצטיין לשנת 2018 לחברי הכנסת איציק שמולי (המחנה הציוני) ויעקב מרגי (ש"ס).** בשנה הקודמת הוענק האות לחברי הכנסת רועי פולקמן (כולנו) וקארין אלהרר (יש עתיד). כחלק מהפעילויות לחיזוק עבודה פרלמנטרית איכותית המכון מעניק מאז שנת 2011, יחד עם יו"ר הכנסת, את אות הפרלמנטר לשני חברי כנסת מצטיינים. בטקס הענקת האות (2017) אמר יו"ר הכנסת יואל (יולי) אדלשטיין:

כנס אלי הורביץ לכלכלה וחברה 2018
שר החינוך וחבר הכנסת לשעבר (הליכוד), גדעון סער

כנס אלי הורביץ לכלכלה וחברה 2018
מנכ"ל משרד האוצר, שי באב"ד

שולחן עגול בנושא רפורמות פוליטיות (2018)
ד"ר חן פרידברג, חוקרת במכון

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, המועצה הלאומית לכלכלה, הסתדרות העובדים, התאחדות התעשיינים, ג'וינט'בת, המועצה האזרחית למחקר ופיתוח (מולמו"פ), פורום המכללות הטכנולוגיות ומכוני המחקר: מוסד שמואל נאמן למחקר מדיניות לאומית, מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל, מכון אהרן למדיניות כלכלית, מרכז המחקר והמידע של הכנסת, פרויקט המילניום וקרן יחד. במהלך השנתיים החולפות (2017 ו-2018) התכנס הצוות ל-15 מפגשים והתמקד בהם בשלושה תחומים מרכזיים: התאמת מערכת החינוך למאה ה-21, מערך ההכשרות המקצועיות והשינויים הנדרשים בחקיקה ובהסכמי עבודה. תוצרי עבודת הצוות היו חלק משמעותי מדיוני כנס אלי הורביץ לכלכלה וחברה 2018, וחברי הצוות שולבו בדיוני הוועדה הציבורית "ועדת תעסוקה 2030" לבחינת היערכות המדינה לשוק העבודה העתידי.

- כתבנו את **מפת דרכים למשקיע** - מיפוי הכשלים והחסמים הפוגעים בסביבה העסקית ובתעשייה. בכתיבת מפת הדרכים עבדנו בשיתוף פעולה הדוק עם האגף לטיוב רגולציה במשרד ראש הממשלה; החשב הכללי במשרד האוצר, רוני חזקיהו; מנכ"ל משרד ראש הממשלה, אלי גרונר; שר הכלכלה, אלי כהן, וצוותו; ומנכ"ל משרד הכלכלה, שי רינסקי. **באוגוסט 2018, בהמשך לעבודה המאומצת ושיתוף הפעולה שלנו עם גורמי הממשל, אומצו המלצותינו המפורטות במפת הדרכים על ידי הממשלה ושובצו בהחלטת הממשלה מס' 4108.**

- ב-2017 הקמנו צוות חשיבה בהשתתפות כל השחקנים המרכזיים בשוק העבודה בישראל לגיבוש המלצות להיערכות נכונה לאתגרי שוק העבודה העתידי ולהתנויית מדיניות. בצוות חברים נציגים של הביטוח הלאומי, בנק ישראל, משרדי האוצר, הכלכלה, העבודה, החינוך ומשרד ראש הממשלה, נציבות שירות המדינה, הרשות לחדשנות, שירות התעסוקה, המועצה להשכלה גבוהה (מל"ג),

כנס אלי הורביץ לכלכלה וחברה 2018
מימין לשמאל: דליה הורביץ, דפנה קריב, ד"ר ורד שליו-הורביץ וחיים הורביץ

כנס אלי הורביץ לכלכלה וחברה

השתתפו (רשימה חלקית)

השרים נפתלי בנט (הבית היהודי)

אלי כהן (כולנו)

פרופ' אבי שמחון, יו"ר המועצה הלאומית לכלכלה

אלי גרונר, מנכ"ל משרד ראש הממשלה

שי באב"ד, מנכ"ל משרד האוצר

נועם ברדין, מייסד ומנכ"ל waze

ד"ר קרנית פלוג, נגידת בנק ישראל

רקפת רוסק עמינח, מנכ"לית בנק לאומי

עימאד תלחמי, יו"ר ומייסד באבנקום

ביוני 2018 קיימנו את כנס אלי הורביץ לכלכלה וחברה - הכנס הכלכלי המוביל בישראל זה 26 שנים. הכנס משמש נקודת מפגש לאנשי ממשל, מקבלי החלטות, חוקרים מאקדמיה, בכירים מן המגזר העסקי ונציגים של ארגונים מהחברה האזרחית. בשנתיים האחרונות הצבנו תחת אור הזרקורים את הפערים ההולכים וגדלים בין שתי הכלכלות בישראל - הכלכלה המחדשת והכלכלה המתחדשת - ואת הרפורמות בשוק העבודה והתכוננות המשק לשוק העבודה העתידי.

המרכז לערכים ולמוסדות דמוקרטיים

סגן נשיא אחראי: פרופ' יובל שני
מנהלת המרכז: עו"ד אלונה וינוגרד

בדצמבר 2017 מונתה עו"ד אלונה וינוגרד למנהלת המרכז לערכים ולמוסדות דמוקרטיים במקום ד"ר תהילה שוורץ אלטשולר, אשר מונתה לעמיתה בכירה. עו"ד וינוגרד הייתה מנכ"לית התנועה לחופש המידע בשנים 2011-2015, שם העלתה את נושא חופש המידע לראש סדר היום הציבורי. בתפקידה זה הובילה עו"ד וינוגרד מאבקים משפטיים להגברת השקיפות הציבורית ועסקה רבות בתחומי החינוך, הבריאות התחבורה והמאבק בשחיתות.

המרכז לערכים ולמוסדות דמוקרטיים שם לו למטרה לחזק את ערכיה של המדינה ולבצר את מוסדותיה הדמוקרטיים במציאות משתנה; לפתח דרכים לשילוב הערבים אזרחי ישראל בחברה ובמשק, מתוך הכרה בייחודם; ולטפח מכנה משותף אזרחי וערכי לחברה בישראל.

תוכניות המרכז:

הגנה על ערכים ומוסדות דמוקרטיים

ראש התוכנית: ד"ר עמיר פוקס

יחסי יהודים-ערבים

ראשת התוכנית: נסרין חדאד חאג' יחיא

רפורמות במדיה

ראשת התוכנית:
ד"ר תהילה שוורץ אלטשולר

מידתיות בקבלת החלטות שלטוניות

ראשת התוכנית: עו"ד טליה שטיינר

דמוקרטיה בעידן המידע

ראשת התוכנית:
ד"ר תהילה שוורץ אלטשולר

ראשי פרקים כלליים

עו"ד עדנה הראל פישר וד"ר גיא לוריא

כנס "מעמד הכנסת ונבחר הציבור" של המכון והעיתון מקור ראשון (2017)
מימין לשמאל: חברי הכנסת יהודה גליק (הליכוד) ואלעזר שטרן (יש עתיד)
וד"ר חן פרידברג (חוקרת במכון)

כנס החינוך הבלתי פורמלי בחברה הערבית בישראל
נשרין חדאד חאג' יחיא, מנהלת התוכנית ליחסי
יהודים-ערבים

כנס לציון עשור לרשות לפיתוח כלכלי של
המגזר הערבי (2017). שופט בית המשפט
העליון (בדימוס), סלים ג'ובראן

מפעילות המרכז

- שאלת חופש העיתונות עומדת במרכז סדר היום של החברה הישראלית זה שנים אחדות. אחת מנקודות השיא הייתה משבר תאגיד השידור, שכמעט הוביל לבחירות כלליות שלא מן המניין על רקע רצונו של ראש הממשלה לסגור את תאגיד השידור הציבורי (מרץ 2017). **בדיוני הכנסת בנושא פיצול חברת החדשות מהתאגיד התרענו ואמרנו שיש לשמור מכל משמר על העצמאות של תאגיד השידור בפרט ושל אמצעי התקשורת בכלל. השתתפנו בדיוני הוועדות, הפצנו חוות דעת לגורמים הרלוונטיים והופענו בתקשורת. בסופו של דבר נמנעה ההחלטה על סגירת התאגיד והממשלה חזרה בה מהכוונה לפצל את חברת החדשות מן התאגיד.**
- **ד"ר תהילה שוורץ אלטשולר עמדה בראש צוות שכתב את הקודים האתיים עבור תאגיד השידור הציבורי והעיתון "גלובס".** הקודים החדשים משקפים את השינויים שחלו בעולם התקשורת ואת התגברות הקולות החוץ-עיתונאיים בסיקור אירועים ומתמקד בהעמקת השקיפות, ההגיונות והגיוון הפנימי בתוך גופי התקשורת.
- **במרץ 2018, כחלק מחגיגות יום העצמאות ה־70 למדינה, קיימנו ועידה גדולה יחד עם העיתון "מקור ראשון" בנושא 70 שנות דמוקרטיה בתנועה.** הכנס התמקד בשתי שאלות: איך מיישמים בישראל של היום את עקרונות מגילת העצמאות וכיצד שומרים על דמותנו כמדינה יהודית ודמוקרטית. השתתפו: נשיא המדינה ראובן
- (רובי) ריבלין, שרת המשפטים איילת שקד ויו"ר מפלגת העבודה והמחנה הציוני אבי גבאי.
- במאי 2018 קיימנו כנס לציון 20 שנה לחוק חופש המידע, בשיתוף עם היחידה הממשלתית לחופש המידע במשרד המשפטים, איגוד האינטרנט הישראלי וביה"ס למשפטים ע"ש שטריקס במסלול האקדמי המכללה למינהל. השתתפו: שרת המשפטים, איילת שקד; מנכ"ל משרד ראש הממשלה, אלי גרונר; מנכ"לית משרד המשפטים, עו"ד אמי פלמור; ומומחים מהאקדמיה ומארגוני החברה האזרחית.
- בנובמבר 2017 פורסם הדוח של ועדת ביניש לרפורמה בדיני התעמולה. במהלך 2018 החלה ועדת חוקה, חוק ומשפט לדון בהטמעת המלצות הוועדה לחקיקה, אך לא סיימה את דיוניה לפני פיזור הכנסת ה־20 וההכרזה בדצמבר 2018 על הקדמת הבחירות. בחודשים שוועדת ביניש ישבה על המדוכה הופענו לפניה, וחלקים מהצעותינו נכנסו לתוך המלצותיה. המשכנו להופיע בדיוני ועדת החוקה ולייעץ ליו"ר הוועדה ח"כ ניסן סלומינסקי (הבית היהודי) ולצוות המקצועי של הוועדה.

שולחן עגול בנושא מדריך לעבודת ייעוץ וחקיקה (2018)
משנה ליועץ המשפטי לממשלה עו"ד אבי ליכט (מימין) ועו"ד גיא לוריא

כנס "70 שנות דמוקרטיה בתנועה" של המכון והעיתון מקור ראשון (2018)
עורכת "גלובס" נעמה סיקולר (מימין) ועו"ד תהילה שורץ אלטשולר

על זכויות אדם ובראש ובראשונה על נושא השוויון. לא רק לערבים - גם לקשישים, לעולים ולנכים."

- במהלך 2017 קיימו שלושה מפגשים של פורום משטרה-חברה בשיתוף פעולה של המכון הישראלי לדמוקרטיה ומשטרת ישראל. הובילו את המפגשים: מפכ"ל המשטרה רב ניצב רוני אלישך ונשיא המכון יוחנן פלסנר. השתתפו: סגל הפיקוד הבכיר של המשטרה, חוקרים מהמכון ומומחים מן האקדמיה. המפגשים עסקו בנומרות הציות לחוק, ביחסי משטרת ישראל והחברה הערבית, בדרכים לבניית אמון בין הצדדים וביחסי התקשורת והמשטרה.

- אנו גאים במיוחד בחלקנו ביישום החלטת הממשלה 922. החלטה 922 היא אחת ההחלטות הדרמטיות ופורצות הדרך שקיבלה הממשלה היוצאת. הקצאת 15 מיליארד ש"ח על פני חמש שנים על מנת לצמצם פערים בין ערבים ויהודים היא הזדמנות שעלינו לנצל ולבחון כיצד ממצים את המשאבים באופן מיטבי. **לבקשת משרד החינוך התגייס צוות המכון לכתיבת תוכנית להקצאת 650 מיליון ש"ח בתחום החינוך הבלתי פורמלי. במאי 2018, עם סיום כתיבת התוכנית, כינסנו שולחן עגול במכון לדיון בהמלצות ובדרכים ליישמן.** השתתפו: מנכ"ל משרד החינוך שמואל אבוהב, ארגוני חברה אזרחית ואנשי חינוך פורמלי ובלתי פורמלי.

- היות שתיקוני החקיקה לא הושלמו קודם להתפזרות הכנסת כתבנו אמנה שקראה למפלגות המשתתפות בבחירות להחיל כללי שקיפות על תעמולה באינטרנט ולהימנע משימוש בכלים להטיית קולות (כלים כמו חדשות כזב-fake news ובוטס). **בדיון שקיים יו"ר ועדת הבחירות המרכזית, השופט (בדימוס) חנן מלצר, בנושא סמכויות הוועדה לאכוף את דיני התעמולה על פרסומים באינטרנט קרא השופט מלצר למפלגות לאמץ את אמנת המכון הישראלי לדמוקרטיה באופן וולונטרי וביקש מהן להחיל את חובת השקיפות על הפרסומים שלהן באינטרנט כבר במערכת הבחירות הנוכחית.**

- **ביום עיון שיזם המכון לפני כעשור עלה הצורך ברשות אחת שתתכלל את עבודת הממשלה בתחום שיפור הכלכלה בחברה הערבית. בעקבות אותו יום עיון הוקמה הרשות לפיתוח כלכלי של המגזר הערבי, הדרוזי והצ'רקסי. ב-2017 קיימו כנס משותף עם הרשות כדי לבחון את פעילותה ואת הישגיה וכדי להעלות מחשבות לקראת העשור הבא.** השתתפו בכנס (רשימה חלקית): יו"ר הרשות לפיתוח כלכלי, איימן סייף; שופט בית המשפט העליון (בדימוס), סלים ג'ובראן; ונציבת שוויון הזדמנויות בעבודה, עו"ד מרים כהא. בכנס אמר שופט בית המשפט העליון לשעבר סלים ג'ובראן כי "כנסת ישראל צריכה לחקוק חוק יסוד זכויות אדם, שיכלול את נושא השוויון. חשוב גם שיהיה בית משפט חזק ועצמאי שיוכל להגן

כנס לציון עשור לרשות לפיתוח כלכלי של המגזר הערבי, הדרוזי והצ'רקסי (2017)
עימאד תלחמי, מייסד באבקום וחבר הוועד המנהל של המכון (מימין); ואיימן סייף,
מנהל הרשות לפיתוח כלכלי בחברה הערבית

כנס לציון עשור לרשות לפיתוח כלכלי של המגזר
הערבי, הדרוזי והצ'רקסי (2017)
נציבת שויון הזדמנויות בעבודה, עו"ד מרים כבא

כנס "70 שנות דמוקרטיה בתנועה"
של המכון והעיתון מקור ראשון (2018)
פרקליט המדינה, שי ניצן

המסמך מיועד לאנשי המדיניות של פלטפורמות האינטרנט הגדולות. עיקרו: הגדרה של ביטויי שנאה וטיוב השיטות לאכיפת החוק בהתמודדות עם תופעת השנאה ברשתות החברתיות. קיימנו שני ימי עיון בינלאומיים, האחד בירושלים והשני בז'נווה, בהשתתפות מנהלי מדיניות של חברות הטכנולוגיה הגדולות, אנשי אקדמיה וגורמי ממשל. המטרה: פיתוח תפיסה בינלאומית מוסכמת לאיזון בין חופש הביטוי ובין הסתה ברשתות החברתיות. באפריל 2019 קיימנו מפגש נוסף ואחרון, בקליפורניה, שם דנו עם בכירי חברות הטכנולוגיה בדרכים ליישם את ההמלצות.

- **את שנת 2018 סיימנו עם עוד הישג שאנו גאים בו במיוחד – לאחר 11 שנות מחקר וליווי אושרה הרפורמה בחוק עבירות ההמתה. ההמלצות לרפורמה הן תולדה של עבודת ועדה בראשות סגן נשיא המכון, פרופ' מרדכי קרמניצר.** את מאות הדיונים והשיבות בכנסת ליוו פרופ' קרמניצר וד"ר עמיר פוקס. ההגדרה החדשה של עבירות ההמתה יוצרת מדרגים בעבירות הרצח וההריגה שלא היו קיימים קודם לכן במשפט הישראלי. הרפורמה מגדירה עבירות רצח חדשות כגון "רצח מתוך אדישות" ועבירה של "הריגה מופחתת", המתייחסת למצבים שבהם ישנן נסיבות מקילות שקדמו למעשה הרצח.

- ב־2018 פעלנו ליישום המלצות המחקר **קול אפקטיבי: שילוב החברה הערבית בתהליכי קבלת החלטות בשירות הציבורי** (יראה אור ב־2019). המחקר בדק את התהליכים שהתרחשו בישראל בתחום שילוב מיעוטים. ממצאי המחקר מראים כי במוקדי קבלת ההחלטות, בדרגי הפקידות הבכירה של השירות הציבורי, בחברות הממשלתיות ובגופים ציבוריים אחרים המיעוט הערבי עדיין סובל מתתייצוג משמעותי. שתיים מהמלצותינו: לאמץ תוכנית ממשלתית לשילוב האוכלוסייה הערבית בפקידות הבכירה ובסגל הביניים הגבוה של משרדי הממשלה ולקדם ייצוג הולם בוועדות ובצוותים העוסקים בגיבוש מדיניות בתחום ההון האנושי בשירות המדינה ובוועדות האיתור והמכרזים הממשלתיים. אנו עובדים בשיתוף פעולה עם התוכנית "עתודות לישראל" במשרד ראש הממשלה, האמונה על פיתוח וטיוב ההון האנושי בשירות המדינה. המלצות המחקר שלנו בעניין שילוב אזרחים ערבים במוקדי קבלת ההחלטות שולבו בדוח התוכנית לשנת 2018.
- **התנענו פרויקט בשיתוף עם "יד ושם" להכנת מסמך מדיניות בנושא ביטויי שנאה, אנטישמיות והכחשת השואה ברשתות החברתיות.**

המרכז ללאום, דת ומדינה

סגן נשיא אחראי: פרופ' ידידיה שטרן
מנהל המרכז: ד"ר שוקי פרידמן

המרכז ללאום, דת ומדינה שם לו למטרה להבנות את היחסים בין יהדות ודמוקרטיה ובין דת ומדינה; לחדש את התשתית הרעיונית לממלכתיות ולצינונות יהודית דמוקרטית בדורנו; לפתח דרכים לשילוב החרדים בחברה ובמשק, מתוך הכרה בייחודם; ולטפח מכנה משותף אזרחי וערכי לחברה בישראל.

האתגר שבאיזון בין מדינת לאום יהודית ובין מדינה דמוקרטית מלווה את מדינת ישראל מראשית הקמתה. כדי להיענות לו כראוי יש צורך לעצב מרחב ציבורי שמתקיימים בו זה בצד זה מאפייני זהות יהודיים פרטיקולריים (לאום ודת) ומאפייני זהות דמוקרטיות ליברליים. המרכז ללאום, דת ומדינה קם כדי להתמודד עם האתגר.

תוכניות המרכז שואפות:

להבנות את היחסים בין יהדות לדמוקרטיה; לרכז ולהסדיר את המתח בין הדת והמדינה בישראל; לפתח דרכים לשילוב החרדים בחברה ובמשק, מתוך הכרה בייחודם; לטפח מכנה משותף אזרחי בחברה הישראלית; ליצור תשתית אינטלקטואלית לעיצוב שיח זכויות אדם במדינת לאום יהודית.

תוכניות המרכז:

חרדים בישראל

ראש התוכנית: ד"ר גלעד מלאך

זכויות אדם והיהדות

ראשי התוכנית: פרופ' ידידיה שטרן,
פרופ' שחר ליפשיץ, פרופ' טליה פישר

דת ומדינה

ראש התוכנית: ד"ר שוקי פרידמן

כנס בנושא מנהיגות אזרחית בחברה החרדית (2017)
ד"ר גלעד מלאך (מימין), יוחנן פלסנר ופרופ' ידידיה שטרן

כנס שירותי הדת בישראל (2018)
ד"ר שוקי פרידמן מהמכון הישראלי לדמוקרטיה ותהילה פרידמן ממכון הרטמן

מפעילות המרכז

- ותיכוני לבנות, הכשרות מורים, ספרי לימוד, נשירה וחינוך חרדי ממלכתי. לצורך הטמעת המלצות המדיניות נפגשנו עם בכירים במחוז החרדי במשרד החינוך.
- גיוס בחורים חרדים לצה"ל עלה לסדר היום הציבורי ב־2018, לאחר שבג"ץ פסל את תיקונים 19 ו־21 לחוק שירות הביטחון, שהעניקו פטור לבחורי ישיבות בנימוק של פגיעה בערך השוויון. נפגשנו עם נציגי משרד הביטחון בעת עבודתם על ניסוח החוק מחדש והצגנו להם את המלצותינו. אנו שמחים לומר כי הצעת החוק הממשלתית אימצה שתי ההמלצות שלנו - שיש לעגן בחוק גם את יעדי הגיוס וגם את הסנקציות הכלכליות במקרה של אי־עמידה ביעדים. השתתפנו בדיוני הכנסת על נוסח החוק והצענו להוסיף תיקונים. הנושא העסיק רבות את המערכת הפוליטית, והאיי־הסכמות בתוך הקואליציה על גיבוש תיקון נוסח מוסכם היו, לפחות לכאורה, הסיבה הרשמית לפיזור של הכנסת ה־20.
- התוכנית "חרדים בישראל" המשיכה לפעול ליישום המסקנות של תוכנית האב לתעסוקת חרדים, בדגש על תעסוקה איכותית. באפריל 2018 התקבלה החלטת ממשלה על הקמת ועדה לקידום תחום התעסוקה לקראת שנת 2030, בדגש על קידום תעסוקה איכותית אצל חרדים וערבים. ראש התוכנית, ד"ר גלעד מלאך, השתתף בקביעות בישיבות הוועדה והתיוועדות העוסקות באוכלוסייה החרדית. הוועדה אימצה את הצעותינו בדבר יעדים כמותיים לתעסוקת גברים ונשים חרדים עד שנת 2030.
- בעקבות עבודה משותפת של צוות התוכנית "חרדים בישראל" במכון עם ראשת אגף אסטרטגיה בנציבות שירות המדינה, איריס נחמיה, החליטה הוועדה הציבורית להציב יעד חדש לשלוש השנים הקרובות: שילוב עובדים חרדים בשירות המדינה בשיעור של 7%.
- משרד האוצר נעשה שותף חשוב של התוכנית "חרדים בישראל", וביוני 2018 קיימו יום עיון לאנשי אגף התקציבים בנושא המגזר החרדי והשינויים המתרחשים בחברה החרדית.**
- במהלך 2018 השלמנו את העבודה בנושא תוכנית האב לחינוך החרדי. התוכנית ניסחה המלצות בנושאים כגון חינוך חרדי יסודי

כנס שירותי הדת בישראל (2018)
ד"ר שוקי פרידמן (מימין); סגן שר הביטחון, הרב ח"כ אלי בן דהן (הבית היהודי); ומנכ"ל הרבנות הראשית לישראל, הרב משה דגן

כנס בנושא מנהיגות אזרחית בחברה החרדית (2017)
אביגיל קרלינסקי, מנהלת ומייסדת ארגון "לא תשתוק"; ואברהם קרויזר, יועץ ראש עיריית ירושלים לציבור החרדי

- **יחד עם חברי הכנסת יהודה גליק (הליכוד), עליזה לביא (יש עתיד) ואלעזר שטרן (יש עתיד) היינו שותפים להובלת השדולה לדת ומדינה בכנסת.** המפגשים עסקו ביחסי ישראל ויהדות התפוצות לנוכח המשבר ביחסים בעקבות ביטול מתווה הכותל, באופי השבת במדינת ישראל ובמדיניות הגיוור.
- **ב־2017 ראה אור מחקר המדיניות כשר כאן? ליקויים והצעה לרפורמה בשוק הכשרות בישראל.** המחקר מלמד על הכשלים המבניים והתפקודיים במערך הכשרות בארץ ומציע רפורמה בעבודת מערך הכשרות ואימוץ מודל רגוטורלי. על בסיס המלצות המחקר הגישו חברות הכנסת רחל עזריה (כולנו) ושולי מועלם (הבית היהודי) הצעת חוק לאיסור הונאה בכשרות, אך הליך החקיקה לא הגיע לידי גמר לפני פיזור של הכנסת ה־20.
- **בדצמבר 2018 התקיים הכנס השנתי של התוכנית לדת ומדינה בנושא שירותי דת.** נדונו בו: אפשרות ההפרטה של שוק הכשרות, הדרך הטובה ביותר והנכונה ביותר להספקת שירותי דת, שאלת השוויון בשירותי הדת בישראל ויחסי ישראל והתפוצות בראי שירותי הדת. השתתפו (רשימה חלקית): יו"ר הסוכנות היהודית, יצחק (בוז'י) הרצוג; הרב ח"כ אלי בן דהן (הבית היהודי); מנכ"ל הרבנות הראשית, הרב משה דגן; מנכ"ל המשרד לשירותי דת, עו"ד עודד פלוס; ומנהלת המחלקה המשפטית במרכז הרפורמי לדת ומדינה, עו"ד אורלי ארז לחובסקי.

- **במסגרת התוכנית "חרדים בישראל" ראו אור שני פרסומים יחידים מסוגם:**
 1. **מדריך לחברה החרדית: אמונות וזרמים,** ספרו של בנימין בראון (בשיתוף עם הוצאת עם עובד, 2017), הממפה את החברה החרדית בישראל. הספר זכה להתעניינות ציבורית ותקשורתית רחבה ונכנס לרשימת רבי המכר.
 2. **בסדרת שנתון החברה החרדית בישראל** ראו אור שני כרכים בשנתיים החולפות: **שנתון 2017** (בשיתוף עם מכון ירושלים למחקרי מדיניות) ו**שנתון 2018**.
- **החברה החרדית בישראל גְּדָלָה בקצב מהיר ועוברת שינויים מפליגים, תולדה של השתלבותה הבלתי נמנעת בחברה הכללית.** השנתון מכנס את מרבית המידע הכמותי הקיים עליה ומסרטט תמונה שלמה שלה. הוא מנתח נתונים בתחומים כגון דמוגרפיה, חינוך, רווחה ורמת חיים, תעסוקה, דפוסי הצבעה בבחירות לכנסת, אורחות חיים ובריאות. סדרת השנתונים קיבלה חשיפה תקשורתית גדולה. **שנתון 2018** לימד על עצירה במגמת העלייה במספר הסטודנטים החרדים במוסדות להשכלה גבוהה ועל עלייה במספר האברכים. **שנתון 2017** הראה שהשתלבותם של הנשים והגברים החרדים בשוק העבודה הביאה לירידה בשיעורי העוני בחברה החרדית - הנמוך ביותר זה עשור.

כנס חרדים והשכלה גבוהה (2018)
הרבנית עדינה בר שלום

כנס בנושא גיור (2018)
מימין לשמאל: הרב אליהו בירגוביץ, שר המשפטים לשעבר ד"ר יוסי ביילין, הרבנית טו"ר רבקה לוביץ והרב ד"ר דיאנה וילה

- לנוכח כל זה מערך הגיור בישראל חייב לעבור רפורמה והתאמות לצרכים של המציאות הישראלית, שהופכת למורכבת יותר ויותר.
- כדי להתמודד עם אתגרים אלו קידמנו בשנים 2017 ו-2018 את המלצותינו לרפורמה במערך הגיור בקרב גורמים מקצועיים, מקבלי החלטות וארגוני חברה אזרחית רלוונטיים.
- קיימנו מפגש בנושא גיור עם פעילים וארגונים בתחום כדי לגבש תוכנית אסטרטגית להגדלת מספר המתגיירים.
- השתתפנו בדיוני ועדת הקליטה של הכנסת, העוקבת אחר מדיניות הכרת הרבנות בגיורים מחו"ל.
- ביולי 2018 קיימנו כנס להשקת קובץ המאמרים **גיור ישראלי: חזון. הישגים. כישלונות**. השתתפו (רשימה חלקית): שר המשפטים לשעבר, עו"ד משה נסים (שהיה אמון על כתיבת דוח הגיור); ח"כ ד"ר עליזה לביא (יש עתיד); ד"ר יוסי ביילין; הרב ד"ר דיאנה וילה; הרב מנחם ולדמן.

בישראל חיים 350 אלף אזרחים שמוגדרים "חסרי דת". רובם עולים מחבר המדינות שהם זכאי חוק השבות אך אינם מוכרים כיהודים על פי ההלכה והממסד הדתי. כחסרי דת הם אינם רשאים להינשא בישראל ליהודים, אינם יכולים להיקבר בבית קברות יהודי, מתקשים בקבלת היתר לאימוץ ילדים וסובלים מאפליה בתחומים רבים.

בעקבות העלייה של שנות ה-90 נוצר הליך בירור, הרלוונטי למי שצריכים לקבל שירותי דת התלויים ביהדותם (למשל, נישואים וגירושים). רבים מהנדרשים לעבור את התהליך מתארים אותו כפוגעני. יתרה מזו, במקרים רבים עצם נחיצותו מוטלת בספק.

הייאוש מתהליך הגיור בישראל ו(אי)ההכרה של מוסדות המדינה בגיורים בחו"ל עלולים לדרבן את הציבור החילוני בישראל להחליף את הליך הגיור האורתודוקסי בהליך אזרחי שיקבע מיהו יהודי ואת הקהילה היהודית בחו"ל להתפצל מישראל.

המרכז לביטחון ודמוקרטיה

סגן נשיא אחראי: פרופ' יובל שני

המרכז לביטחון ודמוקרטיה שם
לו למטרה לפתח ולהטמיע דרכים
להתמודדות עם איומים ביטחוניים מתוך
שמירה על החוק, על הדמוקרטיה ועל
זכויות האדם; ולהסדיר את היחסים
בין גופי הביטחון, הממשלה והחברה
במציאות משתנה.

תוכנית המרכז:

**התוכנית לביטחון
לאומי ודמוקרטיה
ע"ש אמנון ליפקין שחק**

ראש התוכנית: פרופ' עמיחי כהן

Lt. Gen.
Gadi Eizenkot

Konrad
Adenauer
Stiftung

כנס לציון 50 שנה למלחמת ששת הימים (2017)
יוחנן פלסנר (מימין) ושגריר ארצות הברית בישראל לשעבר, דן שפיר

כנס המרכז לביטחון לאומי ודמוקרטיה (2018)
פרופ' מרדכי קמניצ'ר, היועץ המשפטי לממשלה ד"ר עמיחי מנדלבליט ופרופ' עמיחי כהן חוקר המכון

מפעילות המרכז

- **בדצמבר 2017 קיימנו את הכנס הבינלאומי השנתי של התוכנית לביטחון לאומי ודמוקרטיה בשיתוף עם קרן קונרד אדנאואר.** הכנס פעל כסדנת עבודה בינלאומית של מומחים מתחומי הצבא, המשפט והתקשורת. השתתפו (רשימה חלקית): הרמטכ"ל גדי איזנקוט; היועץ המשפטי לממשלה, ד"ר אביחי מנדלבליט; המשנים ליועץ המשפטי לממשלה, עו"ד רז נזרי וד"ר רועי שיינדורף; היועץ הבכיר לנשיא מכון ראנד (RAND Corporation), בריאן ג'נקינס.
- **במהלך 2018 הגבנו לנושאים שעלו על סדר היום הציבורי ולהצעות חוק שונות, בכללן חוק הקבינט והצעת חוק עונש מוות למחבלים. בשני המקרים כתבנו חוות דעת, השתתפנו בדיוני הוועדות הרלוונטיות בכנסת והופענו בתקשורת.** באשר לחוק הקבינט - הצעת החוק שאושרה בכנסת בסופו של דבר העבירה את סמכות הפתיחה במלחמה, ברוח המלצת המכון, לקבינט. הצעת חוק עונש מוות למחבלים נידונה בוועדות הכנסת אך טרם קיבלה את אישורה. השתתפנו בדיוני הוועדה והבאנו לידיעת חבריה את התנגדותנו לחוק.
- **בנובמבר 2018 קיימנו את כנס "צה"ל כצבא העם".** נושאי הכנס: מודל צבא העם, המשמעויות החברתיות והצבאיות של מודל השירות הצבאי, מודל הגיוס, יחסי דרג מדיני-דרג צבאי, נורמות צבאיות לעומת נורמות אזרחיות בהקשר של הקוד האתי, פקודת השירות המשותף לדתיים ונשים, מודל הגיוס לחרדים, חוק הלאום והשלכותיו על העדה הדרוזית. השתתפו (רשימה חלקית): האלוף (מיל") אורנה ברביבאי; תא"ל (מיל") אמל אסעד; העיתונאית טלי ליפקין-שחק; אלוף (מיל") עוזי דיין; ח"כ מרב מיכאלי (המחנה הציוני); ח"כ מייקל אורן (כולנו); האלוף (מיל") גרשון הכהן; ומנהלת תחום הדרת נשים בשדולת הנשים, אלינור דוידוב.

- **לוחמה האסימטרית ולמאבקם של ארגוני טרור במדינות דמוקרטיות, המאפיינת את העידן שלנו, יש השפעה מהותית על כל תחומי החיים.** מדובר באתגר לדרג מקבלי ההחלטות, למדינאים, לאנשי צבא, למשפטים, לחוקרים באקדמיה ולאנשי תקשורת. בשלוש השנים האחרונות (2016-2018) פעלה במכון קבוצת עבודה, בהובלת אלוף (בדימוס) עמי אילון ופרופ' מרדכי קמניצ'ר, שהציבה לעצמה את היעד לנסח למקבלי ההחלטות מודלים להתמודדות עם הסוגיות שעל הפרק.
- **ב-2017 ציינה מדינת ישראל יובל שנים למלחמת ששת הימים.** תוצאות המלחמה מלוות אותנו עד היום, ולכן כינסנו מומחים מתחומי דעת שונים כדי לבחון את השלכות התרחישים האפשריים על הדמוקרטיה הישראלית. **בשיתוף פעולה עם המכון למחקרי ביטחון לאומי (INSS) קיימנו סדרת דיונים בתרחישים מדיניים שונים (פתרון שתי המדינות, פתרון המדינה האחת והמשך הסטטוס קוו) ובדקנו בכל תרחיש אילו השלכות יכולות להיות לו על הדמוקרטיה הישראלית,** על מצב הביטחון באזורנו, על מצב הפלסטינים, על מעמד אזרחי ישראל הערבים, על יחסה של הקהילה הבינלאומית לישראל ועל מעמד המתיישבים ביהודה ושומרון. השתתפו (רשימה חלקית): שר הביטחון לשעבר והרמטכ"ל לשעבר, משה (בוגי) יעלון; שגריר ארצות הברית בישראל לשעבר, דן שפיר; ראשת המחלקה המדינית בלשכת שליח האו"ם לתהליך השלום במזרח התיכון, ג'ודי בארט; ממלא מקום ראש המכון למחקרי ביטחון לאומי, תא"ל (מיל") אודי דקל; ראשת הצוות המשפטי הפלסטיני (לשעבר) במשא ומתן עם ישראל, ד"ר עו"ד היבא חוסייני; מנכ"לית דיראסאת - מרכז ערבי למשפט ומדיניות, דאליה חלאבי; אלוף (מיל") גרשון הכהן; מנכ"ל מועצת יש"ע לשעבר, עדי מינץ; ראש מועצת אפרת, עודד רביבי; וח"כ סתיו שפיר (המחנה הציוני).

מרכז גוטמן לחקר דעת קהל ומדיניות

מנהלת אקדמית: פרופ' תמר הרמן

מרכז גוטמן לחקר דעת קהל ומדיניות שם לו למטרה לאסוף, לנתח, להציג ולהנגיש נתונים אמפיריים על עמדות הציבור בישראל בנושאים רלוונטיים לעבודת המכון; ולסייע לתוכניות השונות של המכון לעצב ולהוציא לפועל מחקרים אמפיריים בנושאי חברה ומדינה.

ב־2017 השלים צוות המרכז מהלך ממושך של בניית מאגר הנתונים הדיגיטלי המקיף, האיכותי והנגיש ביותר בישראל של סקרי דעת קהל – "דאטה ישראל". במאגר למעלה מ־1,000 סקרי דעת קהל שערך מרכז גוטמן מאז שנת 1949 ועד היום במגוון סוגיות, למשל עמדות הציבור לאורך השנים בסוגיות של חברה, כלכלה, ביטחון ופוליטיקה. המאגר מאפשר חיפוש מהיר לפי תאריכים, מילות מפתח וסוגי סקרים וכן הפקה מהירה ונגישה של דוחות סטטיסטיים.

טקס הגשת מדד הדמוקרטיה הישראלית 2018 לנשיא המדינה מימין לשמאל - עומדים: אמיר אלשטיין, פרופ' תמר הרמן, פרופ' מרדכי קרמיניצר, פרופ' ידידיה שטרן. יושבים: הנשיא ראובן (רובי) ריבלין, יוחנן פלסנר

פעילות המרכז

מדד הדמוקרטיה הישראלית

סקר מדד הדמוקרטיה הישראלית מתקיים מדי שנה בשנה מאז 2003. המדד מודד, מציג ומנתח היבטים מבניים, תהליכיים ותפיסתיים של הדמוקרטיה הישראלית. ממצאיו מסרטטים תמונה עדכנית ורבת פנים של עמדות הציבור בישראל בתחומי החיים הפוליטיים והחברתיים ועומדים על מגמות השינוי בהן. המדד מוגש בכל שנה לנשיא המדינה ומקבל סיקור תקשורתי נרחב.

• ב־2018 התברר, לראשונה מאז תחילת המדידות, כי המתח בין יהודים וערבים ירד להערכת הציבור היהודי למקום השני במתחים שנבדקו. למקום הראשון עלה המתח בין שמאל לימין, מה שמלמד על הפילוג ההולך ומקצין בקרב הציבור היהודי בישראל. בעיני הציבור הערבי המתח בין יהודים לערבים עודנו המתח החזק ביותר בחברה הישראלית.

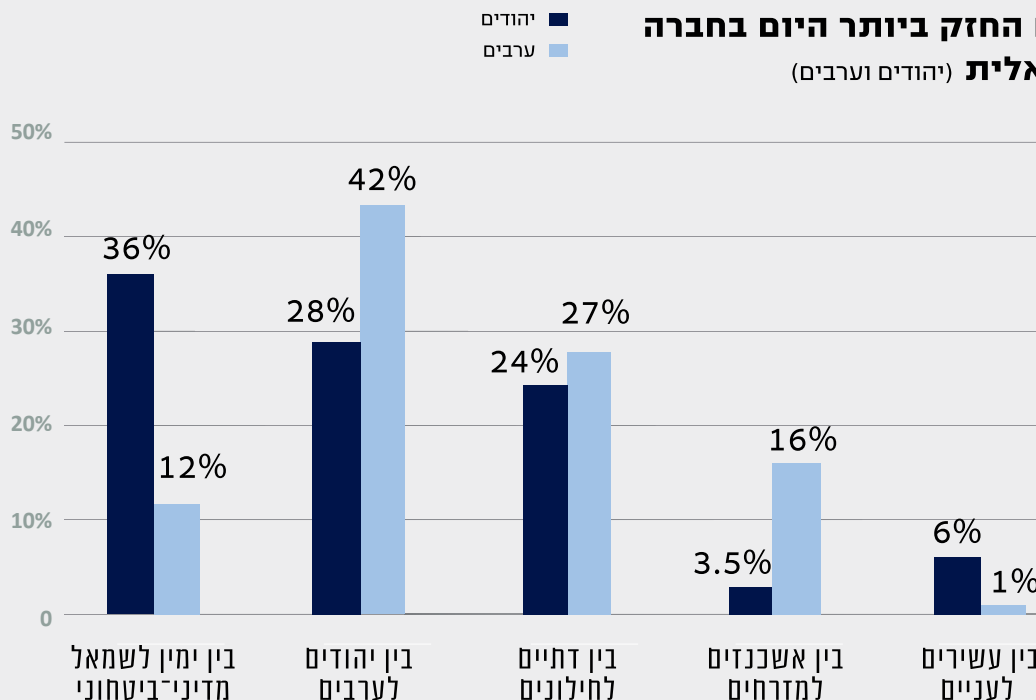
• נתוני המדד המשיכו להראות גם ב־2018 מגמות של שיפור בהערכת כלל הציבור את מצבה הכללי של המדינה: כ־53% מהמשיבים סברו שהמצב טוב או טוב מאוד, ורק 16% אמרו שהמצב רע או רע מאוד. רוב גדול בציבור אמרו על עצמם שהם גאים בהיותם ישראלים (81.5% מכלל הציבור). עם זאת בקרב הציבור הערבי חלה ירידה רצופה בשיעור הגאים להיות ישראלים; ב־2018 רק 51% מקרב אזרחי ישראל הערבים הרגישו כך.

• בשאלת אופייה של המדינה והאיזון הראוי בין שני הרכיבים של הגדרתה – הדמוקרטי והיהודי – מדד הדמוקרטיה 2018 הראה כי רק מיעוט בציבורי היהודי (24%) סברו שהרכיב הדמוקרטי חזק מדי, קרוב ל־40% אמרו שלדעתם הרכיב היהודי חזק מדי, ו־30% חשבו שהאיזון הקיים הוא האיזון הראוי. בבחינת העמדה של כלל הציבור (יהודים וערבים) התברר כי שיעור הסבורים שיש לחזק את אופייה היהודי של המדינה פחת עוד יותר.

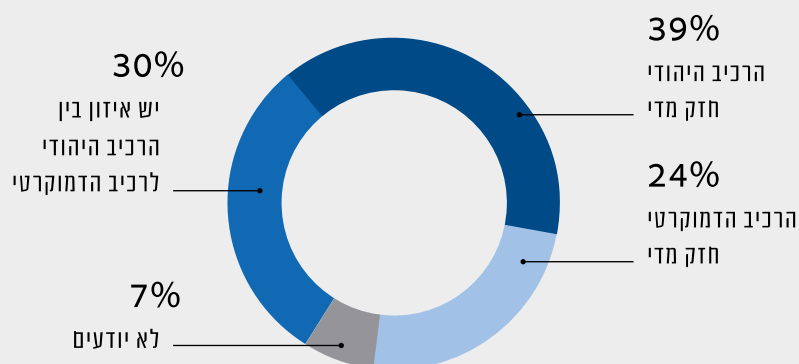
מדד השלום

עד לסוף 2018 היה מדד השלום פרויקט חודשי משותף של המכון הישראלי לדמוקרטיה ותוכנית אוונס לגישור ופתרון סכסוכים שבאוניברסיטת תל אביב. המדד עקב אחר המגמות בדעת הקהל הישראלית בסוגיות קריטיות בסכסוך הישראלי-פלסטיני, יחסי יהודים-ערבים בישראל וסוגיות של שלום וביטחון לאומי, למשל השלכות המשך השליטה של ישראל בשטחים. נושאים אחרים שהמדד בדק היו התפקוד בעיני הציבור של בעלי תפקידים (כגון ראש הממשלה והרמטכ"ל), התפקוד של צה"ל, היושרה של אנשי התקשורת והיחסים בין שלוש רשויות השלטון. בתחילת 2019 השקנו מדד חודשי חדש – **הקול הישראלי** – תחת מרכז גוטמן לסקרי דעת קהל ומדיניות. המדד בודק סוגיות משתנות שעל סדר היום הציבורי בישראל.

המתח החזק ביותר היום בחברה הישראלית (יהודים וערבים)

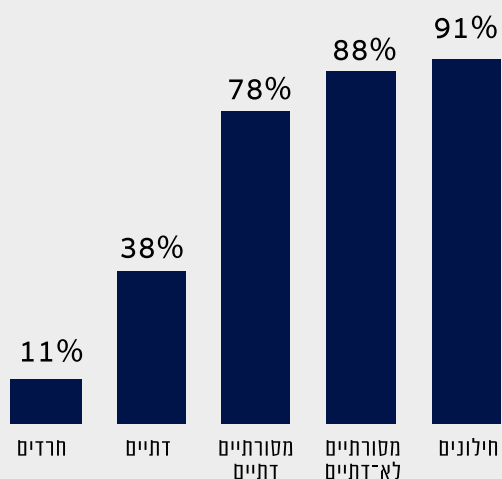
האם יש או אין כיום שיווי משקל ואיזון נכון בין הרכיב היהודי לרכיב הדמוקרטי? (יהודים)

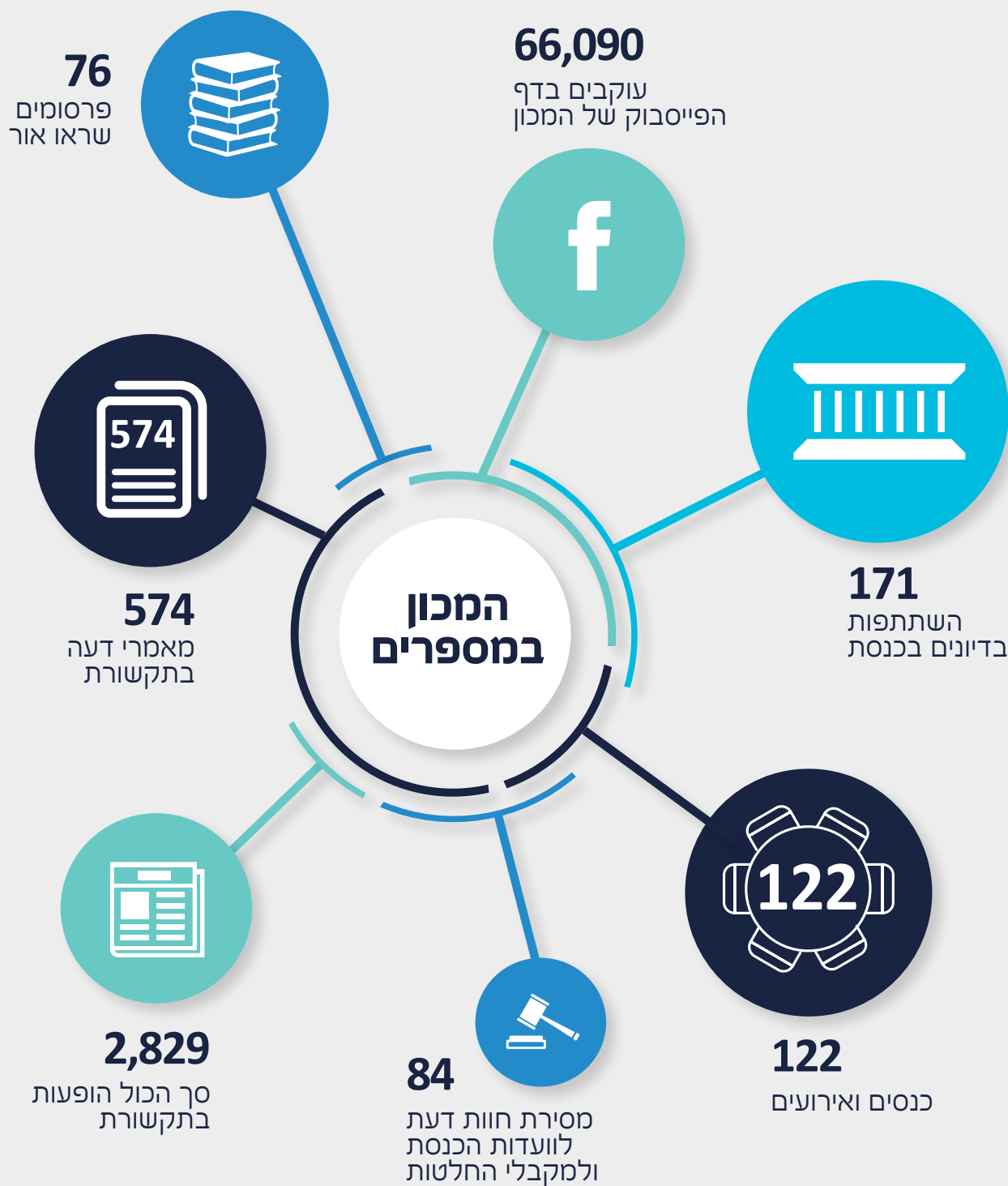

מסכימים שמדיניות צה"ל להרחבת מגוון התפקידים הפתוחים לחיילות נכונה

(יהודים, לפי הגדרה עצמית על הרצף החרדי-חילוני)

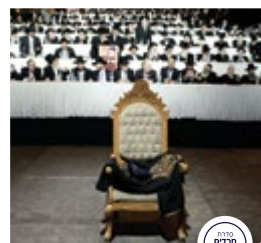
קוראים דמוקרטיה

המכון הישראלי
לדמוקרטיה

החינוך הבלתי פורמלי בחברה הערבית

חזון ותעשה
נשרין חמדאג' יחיא | אריק רודניצקי
חוקר
מדיניות
122 | המוסד
לדמוקרטיה

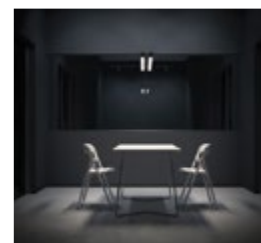

סדרת
הדפוס
משרד

באין רועה
ש"ס וההנהגה החרדית-מזרחית
אחרי עידן הרב עובדיה יוסף

יאיר אטינגר | נסים ליאון
עורך הסדרה: גלעד מלך

עיון
המוסד
לדמוקרטיה

משפט ושיטור
זכויות אדם וסמכויות משטרה

עמיקם הרפז | חיים גולן

עיון
המוסד
לדמוקרטיה

על חבל דק
המאבק בסדר והמחויבות
לזכויות אדם

מדריך קורמניצ
אביעד בן יהודה | מנחם חולד
גל רובינשטיין | אילנה גוטנברג

המוסד
לדמוקרטיה

שותפות בעירובן מוגבל
יהודים וערבים

ישראל 2017

חנן כהן / סאדי עומר / אלה גלר / צפי לור"שטאק

המוסד
לדמוקרטיה

גיוור ישראל
חזון, הישגים, כישלונות.

עורכים:
ידידיה צ'שטרן | נמנאל פיש

מאמרים
המוסד
לדמוקרטיה

המכון הישראלי לדמוקרטיה (ע"ר) | להזמנות: 02-5300800

Orders@idi.org.il | www.idi.org.il

העושים במלאכה

הנהלה

יוחנן פלסנר
נשיא

ד"ר ישי (ג'סי) פרס
סגן נשיא לפיתוח ואסטרטגיה

פרופ' ידידיה שטרן
סגן נשיא למחקר

פרופ' יובל שני
סגן נשיא למחקר

מנהלי מרכזים

דפנה אבירם-ניצן
המרכז לממשל וכלכלה

עו"ד אלונה וינוגרד
המרכז לערכים ולמוסדות דמוקרטיים

ד"ר שוקי פרידמן
המרכז ללאום, דת ומדינה

פרופ' עמיחי כהן
המרכז לביטחון ודמוקרטיה

פרופ' תמר הרמן
מרכז גוטמן לחקר דעת קהל ומדיניות

עמיתים בכירים

אלוף (בדימוס) עמי אילון
המרכז לביטחון ודמוקרטיה

פרופ' חנוך דגן
המרכז ללאום, דת ומדינה

פרופ' תמר הרמן
מרכז גוטמן לחקר דעת קהל ומדיניות

פרופ' מוסטפא כבהא
המרכז לערכים ולמוסדות דמוקרטיים

פרופ' עמיחי כהן
המרכז לביטחון ודמוקרטיה

פרופ' יותם מרגלית
המרכז לממשל וכלכלה

פרופ' טליה פישר
המרכז ללאום, דת ומדינה

פרופ' יובל פלדמן
המרכז לממשל וכלכלה

פרופ' מרדכי קרמניצר
המרכז לערכים ולמוסדות דמוקרטיים

פרופ' גדעון רהט
המרכז לממשל וכלכלה

ד"ר תהילה שוורץ אלטשולר
המרכז לערכים ולמוסדות דמוקרטיים

פרופ' איתן ששינסקי
המרכז לממשל וכלכלה

ראשי תוכניות
וראשי פרויקטים

עו"ד עדנה הראל פישר
הפרויקט למאבק בשחיתות

נסרין חדאד חאג' יחיא
התוכנית ליחסי יהודים-ערבים

פרופ' עמיחי כהן
התוכנית לביטחון לאומי ודמוקרטיה
ע"ש אמנון ליפקין-שחק

ד"ר גיא לוריא
התוכנית להגנה על מוסדות דמוקרטיים

ד"ר גלעד מלאך
התוכנית "חרדים בישראל"

פרופ' יותם מרגלית
התוכנית לרפורמות בשוק העבודה

ד"ר רענן סוליציאנו קינן
התוכנית למידתיות בקבלת
החלטות שלטוניות

המועצה המייעצת הבינלאומית

ג'ורג' שולץ | The Hon. George P. Shultz
יו"ר של כבוד, מזכיר המדינה לשעבר של ארצות הברית

פרופ' גרהרד קספר | Prof. Gerhard Casper
יו"ר, הנשיא לשעבר של אוניברסיטת סטנפורד

אליוט אברמס | Elliott Abrams
עמית בכיר, Council on Foreign Relations, ארצות הברית

ד"ר מרטין אינדיק | Dr. Martin Indyk
סגן נשיא מכון ברוקינגס והשגריר לשעבר של ארצות הברית בישראל

אן אפלבוים | Anne Applebaum
פובליציסטית ב־The Washington Post, ארצות הברית

פרופ' ורנון בוגדנור | Prof. Vernon Bogdanor
אוניברסיטת קינגס קולג', לונדון

השופט (בדימוס) דורית ביניש
נשיאת בית המשפט העליון לשעבר, ישראל

השופט סטיבן ברייר | Justice Stephen Breyer
שופט בית המשפט העליון, ארצות הברית

השופט (בדימוס) סלים ג'ובראן | Justice (ret.) Salim Joubran
שופט בית המשפט העליון לשעבר, ישראל

פרופ' איימי גוטמן | Prof. Amy Gutmann
נשיאת אוניברסיטת פנסילבניה, ארצות הברית

ד"ר ג'וזף ג'ופי | Dr. Josef Joffe
עורך ומו"ל Die Zeit, גרמניה

פרופ' רונלד דניאלס | Prof. Ronald Daniels
נשיא אוניברסיטת ג'ונס הופקינס, ארצות הברית

פרופ' משה הלברטל
מכון שלום הרטמן והאוניברסיטה העברית בירושלים, ישראל

פרופ' מייקל וולצר | Prof. Michael Walzer
אוניברסיטת פרינסטון, ארצות הברית

פרופ' רוברט מנווקין | Prof. Robert Mnookin
אוניברסיטת הרווארד, ארצות הברית

פרופ' כריסטוף מרקשים | Prof. Dr. Christoph Marksches
נשיא אוניברסיטת הומבולדט לשעבר, גרמניה

השופט אברהם סופר | Judge Abraham Sofaer
עמית מחקר במכון הובר שבאוניברסיטת סטנפורד, ארצות הברית

ברט סטיבנס | Bret Stephens
פובליציסט ב־The New York Times, ארצות הברית

השופטת רוזלי סילברמן אבלה | Justice Rosalie Silberman Abella
שופטת בית המשפט העליון, קנדה

פרופ' ארווין קוטלר | Hon. Irwin Cotler
שר המשפטים לשעבר, קנדה

פרופ' יהודה ריינהרץ | Prof. Jehuda Reinharz
נשיא קרן מנדל ולשעבר נשיא אוניברסיטת ברנדייס, ארצות הברית

פרופ' גבריאלה שלו
נשיאת המכללה האקדמית אונו ושגרירת ישראל לשעבר באו"ם, ישראל

ד"ר עמיר פוקס
התוכנית להגנה על ערכים דמוקרטיים

ד"ר תהילה שורץ אלטשולר
התוכנית לדמוקרטיה בעידן המידע
התוכנית לרפורמות במדיה

עו"ד טליה שטיינר
התוכנית למידתיות בקבלת
החלטות שלטוניות

ד"ר אסף שפירא
התוכנית לרפורמות פוליטיות

ועד מנהל

אמיר אלשטיין
יו"ר

פרופ' ורד וניצקי-סרוסי
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה,
האוניברסיטה העברית בירושלים

חן ליכטנשטיין
מנכ"ל אדמה פתרונות
לחקלאות בע"מ

חזל מועלם
אל-מוניטור

סלי מרידור
יו"ר בינלאומי, קרן ירושלים

אבי פישר
יו"ר ומנכ"ל "כלל תעשיות"

אביעד פרידמן
מנכ"ל מוסט נכסים ויו"ר החברה
למתנ"סים

ד"ר מיכל צור
מייסדת שותפה ונשיאה, Kaltura

יוסי קוצ'יק
יו"ר "קוצ'יק -
יזמות ניהול וייעוץ בע"מ"

עימאד תלחמי
מייסד ומנכ"ל באבקום סנטרס

אנו מכירים תודה לשותפינו לעשייה

עמותת צורים – יוצרים מציאות
ישראל

רוברט קראפט
Robert Kraft
ארצות הברית

קרן שוסטרמן
Charles and Lynn Schusterman Foundation
ארצות הברית

אדמה פתרונות לחקלאות
ישראל

מיטיבים

דוריס ומורי ארקין
ישראל

קרן משפחת גודמן
Goodman Family Foundation
ארצות הברית

קרן ליסה ודגלאס גולדמן
Lisa and Douglas Goldman Fund
ארצות הברית

קרן רוזלינד וארתור גילברט
Rosalinde & Arthur Gilbert Foundation
ארצות הברית

קרן דיאן וגילפורד גלזר
Diane & Guilford Glazer Foundation
ארצות הברית

פרופ' אנדרו ויטרבי
Prof. Andrew Viterbi
ארצות הברית

קרן משפחת טראמפ
The Eddie & Jules Trump Family Foundation
ארצות הברית

כלל תעשיות

קרן יזמות חברתית לקידום שוויון וחברה משותפת בין יהודים וערבים בישראל
SVF- Social Venture Fund for
& Jewish-Arab Equality
Shared Society
ארצות הברית

מייסדים

קרן מרכוס
Marcus Foundation
ארצות הברית

קרן טאובי
Taube Philanthropies
ארצות הברית

שותפים

דונה דובינסקי ולאונרד שוסטק
Donna Dubinsky and Leonard Shustek
Family Fund
ארצות הברית

קרן ויליאם דוידסון
William Davidson Foundation
ארצות הברית

קרן דליה ואלי הורביץ
ישראל

תומכים

אמיר אלשטיין
ישראל

קרן ראסל ברי
Russell Berrie Foundation
ארצות הברית

רוברט מיירהוף וריידה בקר
Robert Meyerhoff & Rheda Becker
ארצות הברית

קרן פול סינגר, סטארט אפ ניישן סנטרל
Paul E. Singer, Foundation Start-Up
Nation Central
ארצות הברית

יצחק ק' פישר ולורדס סוארז
Issac K. Fisher & Lourdes Suarez
ארצות הברית

קרן פרנקל
Frankel Foundation
ארצות הברית

קרן מייברג
Mayberg Foundation

קרן משפחת נזריאן
Y&S Nazarian Family Foundation
ארצות הברית

ידידים

פיטר ג'וזף
Peter Joseph
ארצות הברית

אליסה ודן דוקטורוף
Alisa and Dan Doctoroff
ארצות הברית

פרדריק מרכוס
Fredrick Marcus
ארצות הברית

פליקס פרידמן
Felix Friedman
ארצות הברית

שותפים מוסדיים

אוניברסיטת חיפה
ישראל

אוניברסיטת תל אביב
ישראל

קרן קונרד אדנאואר
Konrad-Adenauer Stiftung
גרמניה

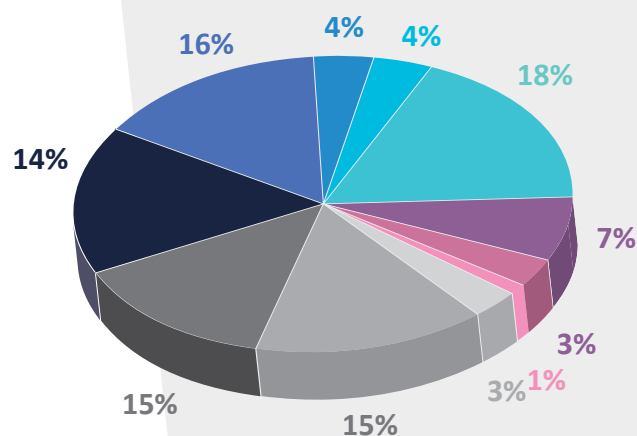
הקרן האירופית למחקר
(ERC)

יד ושם
ישראל

דוחות כספיים

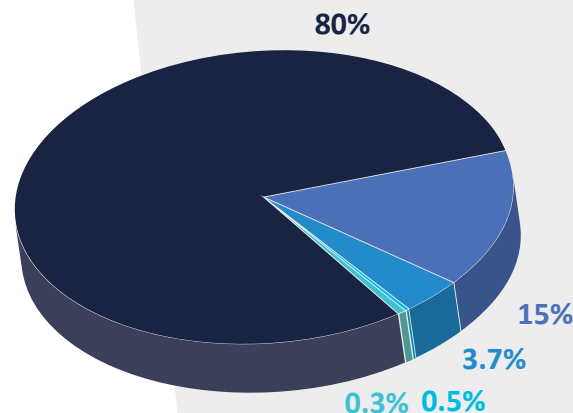
הוצאות 2017 ותחזית הוצאות 2018 (בדולרים)*

2018	2018	2017	
14%	1,440,974	1,201,964	המרכז לממשל וכלכלה
16%	1,685,610	1,520,835	המרכז לערכים ולמוסדות דמוקרטיים
15%	1,573,126	1,731,542	המרכז ללאום, דת ומדינה
4%	404,351	451,623	המרכז לביטחון ודמוקרטיה
4%	419,220	443,015	מרכז גוטמן לחקר דעת קהל ומדיניות
18% **	1,898,316	863,196	קשרי ממשל וכנסים
7%	763,068	714,555	תקשורת ודוברות
3%	281,537	305,482	הוצאה לאור
1%	111,391	129,590	פיתוח
3%	339,874	297,542	מחשוב ותמיכה טכנולוגית
15%	1,544,113	1,518,181	מינהלה
100%	10,461,581	9,177,523	סך הכול הוצאות

הכנסות 2017 ותחזית הכנסות 2018 (בדולרים)*

2018	2018	2017	
80%	8,978,527	7,418,802	קרנות ותרומות פרטיות מארצות הברית
15%	1,628,249	1,280,928	קרנות ותרומות פרטיות מישראל
3.7%	394,179	639,909	הקרן האירופית למחקר (ERC)
0.5%	50,123	38,782	פרויקטים משותפים עם מוסדות
0.3%	31,974	18,197	תמלוגים, הרצאות ושונות
	6,864,988		בניין***
100%	11,083,052	16,261,606	סך הכול הכנסות

* הנתונים לפני דוח רואי חשבון

** כולל הקמת שער הדמוקרטיה

*** בשנת 2017 תרמה קרן מרכז למכון, נוסף על התרומה השנתית שלה, את בניין המכון

עיצוב גרפי ועימוד: שפרה זקס, לוטה עיצובים
כתיבה ועריכה: דורון סלע וארנון מאיר
עריכת הטקסט: ענת ברנשטיין
צילום: עודד אנטמן, גל ארבל, יוסי זלינגר, נועם מושקוביץ
אינפוגרפיקה: תמר בר־דיין, שפרה זקס
מיישר פיקסלים: מתן עמירה

© כל הזכויות שמורות למכון הישראלי לדמוקרטיה (ע"ר)
נדפס בישראל, 2019

המכון הישראלי לדמוקרטיה

רח' פינסקר 4, ירושלים

www.idi.org.il | info@idi.org.il | 02-5300-888

המכון הישראלי
לדמוקרטיה